

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Vojenské výdaje členských států Severoatlantické aliance

Martina Černínová

Bakalářská práce

2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina Černínová**
Osobní číslo: **E15029**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Název tématu: **Vojenské výdaje členských států Severoatlantické aliance**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

V bakalářské práci bude nejprve pojednáno o činnosti, členech a financování Severoatlantické aliance. Následně bude pozornost věnována vojenským výdajům jednotlivých členských států, jež budou analyzovány zejména ve vazbě na HDP a počet obyvatel země. Cílem práce bude identifikovat a posoudit rozdíly v úrovni vojenských výdajů členských států Severoatlantické aliance.

Osnova:

- Mezinárodní organizace a bezpečnost.
- Historie, činnost a financování Severoatlantické aliance.
- Charakteristiky členských států.
- Analýza vojenských výdajů členských států Severoatlantické aliance.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

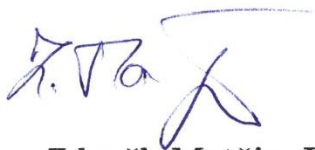
Seznam odborné literatury:

BALABÁN, M. a kol. Kapitoly o bezpečnosti. Praha: Karolinum, 2010. 483 s. ISBN 978-80-246-1863-0.

BUZAN, B., WAEVER, O., WILDE, J. Bezpečnost: nový rámec pro analýzu. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 267 s. ISBN 80-903333-6-2.

ROMANCOV, M. a kol. Mezinárodní organizace. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 190 s. ISBN 978-80-7380-310-0.

WAISOVÁ, Š. Úvod do studia mezinárodních vztahů. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 248 s. ISBN 978-80-7380-177-9.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání bakalářské práce: **3. září 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2019**

doc. Ing. Romana Provažníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. září 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 21. dubna 2019

Martina Černínová

ANOTACE

V bakalářské práci je nejprve pojednáno o bezpečnosti a mezinárodních organizacích, činnosti, členech a financování Severoatlantické aliance. Následně je pozornost věnována vojenským výdajům jednotlivých států, které jsou analyzovány ve vazbě na hrubý domácí produkt a počet obyvatel států. Cílem je identifikovat a posoudit rozdíly v úrovni vojenských výdajů členských zemí organizace.

KLÍČOVÁ SLOVA

bezpečnost, mezinárodní organizace, Severoatlantická aliance, vojenské výdaje, hrubý domácí produkt, počet obyvatel

TITLE

Military expenditure of the member countries of the North Atlantic Treaty Organization

ANNOTATION

The bachelor thesis first deals with security and international organizations, activities, members and financing of the North Atlantic Alliance. Subsequently, attention is paid to the military spending of individual countries, which are analyzed in relation to the gross domestic product and the population of the states. The aim is to identify and assess differences in the level of military spending of the member countries of the organization.

KEYWORDS

safety, international organization, North Atlantic Treaty Organization, military expenditure, gross domestic product, population

OBSAH

ÚVOD	10
1 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A BEZPEČNOST	12
1.1 Bezpečnost	12
1.1.1 Hrozba a riziko	12
1.1.2 Bezpečnostní politika	13
1.2 Mezinárodní organizace	14
1.2.1 Vznik mezinárodních organizací.....	14
1.2.2 Klasifikace mezinárodních organizací	15
1.2.3 Konkrétní mezinárodní organizace	18
2 SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE	21
2.1 Vznik Severoatlantické aliance	21
2.2 Bezpečnostní úkoly aliance	22
2.3 Struktura Severoatlantické aliance	23
2.3.1 Hlavní politické a rozhodovací orgány aliance	23
2.3.2 Vojenská struktura.....	25
2.3.3 Orgány stojící mimo alianci	27
2.4 Financování Severoatlantické aliance	28
2.4.1 Přímé a nepřímé náklady aliance	28
2.4.2 Zásady společného financování	28
2.4.3 Výdaje na obranu členských států.....	30
3 CHARAKTERISTIKY ČLENSKÝCH STÁTŮ	31
3.1 Členské státy dle počtu obyvatel, rozlohy a HDP	31
3.2 Stručná charakteristika členů	34
4 VOJENSKÉ VÝDAJE STÁTŮ V LETECH 1993 - 2017.....	44
4.1 Vojenské výdaje dle počtu obyvatel.....	44
4.2 Vojenské výdaje jako procento HDP	55
4.3 Hodnocení	65
ZÁVĚR.....	66
POUŽITÁ LITERATURA.....	69

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Transstátní vztahy a institucionalizace těchto vztahů.....	16
Obrázek 2: Vstup států do NATO	22
Obrázek 3: Členské státy NATO	31
Obrázek 4: Vojenské výdaje na obyvatele I. (1993 - 1997).....	45
Obrázek 5: Vojenské výdaje na obyvatele II. (1993 - 1997)	46
Obrázek 6: Vojenské výdaje na obyvatele I. (1998-2002).....	48
Obrázek 7: Vojenské výdaje na obyvatele II. (1998-2002)	48
Obrázek 8: Vojenské výdaje na obyvatele I. (2003 - 2007).....	50
Obrázek 9: Vojenské výdaje na obyvatele II. (2003 - 2007)	50
Obrázek 10: Vojenské výdaje na obyvatele I. (2008 - 2012).....	52
Obrázek 11: Vojenské výdaje na obyvatele II. (2008 - 2012)	52
Obrázek 12: Vojenské výdaje na obyvatele I. (2013 - 2017).....	54
Obrázek 13: Vojenské výdaje na obyvatele II. (2013 - 2017)	54
Obrázek 14: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (1993 - 1997).....	56
Obrázek 15: Vojenské výdaje států jako procento HDP II.(1993 - 1997)	56
Obrázek 16: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (1998 - 2002).....	58
Obrázek 17: Vojenské výdaje států jako procento HDP II. (1998 - 2002)	58
Obrázek 18: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (2003 - 2007).....	60
Obrázek 19: Vojenské výdaje států jako procento HDP II.(2003 - 2007)	60
Obrázek 20: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (2008 - 2012).....	62
Obrázek 21: Vojenské výdaje států jako procento HDP II. (2008 - 2012)	62
Obrázek 22: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (2013 - 2017).....	64
Obrázek 23: Vojenské výdaje států jako procento HDP II. (2013 - 2017)	64
Obrázek 24: Vojenské výdaje na obyvatele (CZ, PL, SK) 1993 - 2017	65
Tabulka 1: Klasifikace IGO	17
Tabulka 2: Severoatlantická rada	24
Tabulka 3: Skupina pro jaderné plánování.....	25
Tabulka 4: Vojenský výbor	26
Tabulka 5: Podíl společného financování	29
Tabulka 6: Členské státy dle počtu obyvatel.....	32
Tabulka 7: Členské státy dle rozlohy	33
Tabulka 8: Členské státy dle HDP	34
Tabulka 9: Vojenské výdaje na obyvatele (1993 - 1997).....	44
Tabulka 10: Vojenské výdaje na obyvatele (1998 - 2002).....	47
Tabulka 11: Vojenské výdaje na obyvatele (2003 - 2007).....	49
Tabulka 12: Vojenské výdaje na obyvatele (2008 - 2012).....	51
Tabulka 13: Vojenské výdaje na obyvatele (2013 - 2017).....	53
Tabulka 14: Vojenské výdaje států jako procento HDP (1993 - 1997)	55
Tabulka 15: Vojenské výdaje států jako procento HDP (1998 - 2002)	57
Tabulka 16: Vojenské výdaje států jako procento HDP (2003 - 2007)	59
Tabulka 17: Vojenské výdaje států jako procento HDP (2008 - 2012)	61
Tabulka 18: Vojenské výdaje států jako procento HDP (2013 - 2017)	63

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
ILO	Mezinárodní organizace práce
MO	Mezinárodní organizace
NATO	Severoatlantická aliance
OAS	Organizace tajné armády
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
UIA	Unie mezinárodních organizací
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
USD	Americký dolar
WHO	Světová zdravotnická organizace
WTO	Světová obchodní organizace

ZKRATKY STÁTŮ

AL	Albánie
BE	Belgie
BG	Bulharsko
CA	Kanada
CZ/ČR	Česká republika
DEU	Německo
DK	Dánsko
E	Španělsko

EST	Estonsko
F	Francie
GR	Řecko
H	Maďarsko
HR	Chorvatsko
I	Itálie
IS	Island
L	Lucembursko
LT	Litva
LV	Lotyšsko
MNE	Černá Hora
N	Norsko
NL	Nizozemsko
P	Portugalsko
PL	Polsko
RO	Rumunsko
SK	Slovensko
SLO	Slovinsko
TR	Turecko
UK	Spojené království
USA	Spojené státy americké

ÚVOD

Obrana státu či společenství států je důležitým tématem vzhledem k aktuální mezinárodní situaci, čímž lze chápat například narůstající teroristické útoky. S tím samozřejmě souvisí i náklady vynaložené na obranu daného státu, a proto je tato práce zaměřena na vojenské výdaje všech členů Severoatlantické aliance v závislosti na hrubém domácím produktu a počtu obyvatel jednotlivých členských států organizace.

Tato bakalářská práce je členěna do čtyř kapitol. První z nich se bude věnovat tématům bezpečnost a mezinárodní organizace. Pokud jde o bezpečnost, bude se první kapitola zaměřovat zejména na definici bezpečnosti, dále bude nastíněna problematika hrozby a rizika - rozdílu mezi těmito dvěma pojmy -, posledním předmětem bezpečnosti bude oblast bezpečnostní politiky. Dalším tématem úvodní kapitoly budou mezinárodní organizace, kde bude objasněn vznik mezinárodních organizací, jejich klasifikace podle různých typů. Závěr první kapitoly bude věnován konkrétním mezinárodním organizacím.

Od druhé kapitoly se práce zabývá jednou ze světových organizací a tou je Severoatlantická aliance. Bude zde pojednáno o vzniku, úkolech a struktuře této aliance, budou zde uvedeny hlavní rozhodovací a politické orgány organizace, její vojenská struktura, nebo také orgány stojící mimo alianci a v neposlední řadě se tato kapitola bude věnovat financování Severoatlantické aliance. Bude poukázáno na různé druhy financování, např.: přímé a nepřímé náklady aliance, oblast společného financování a nejpodstatnější oblast a tou jsou výdaje, které členské státy vynaloží na obranu. V následující kapitole budou stručně charakterizovány členské státy, bude zde zmíněna jejich rozloha, počet obyvatel, výše hrubého domácího produktu jednotlivých zemí, ve kterých organizacích jsou tyto země členy nebo kterých vojenských či nevojenských misí se státy účastní.

Poslední kapitola této práce se bude věnovat konkrétním vojenským výdajům jednotlivých členských států aliance, a to v letech 1993 – 2017. Na vojenské výdaje bude poukázáno ze dvou různých úhlů. První část čtvrté kapitoly vyčíslí vojenské výdaje dle počtu obyvatel a v druhé části budou vyobrazeny náklady na obranu jako procento hrubého domácího produktu členských států.

Cílem bakalářské práce je identifikovat a posoudit rozdíly v úrovni vojenských výdajů členských států Severoatlantické aliance. Spolu s cílem práce byly formulovány i výzkumné otázky:

1. Která země měla v průběhu let nejvyšší vojenské výdaje na obyvatele?
2. Která země měla nejvyšší vojenské výdaje jako procento HDP?
3. Jaké částky vojenských výdajů na obyvatele vynakládala Česká republika v průběhu sledovaného období?
4. Jaký byl vývoj vojenských výdajů České republiky ve srovnání se svými „východními“ sousedy (Polskem a Slovenskem)?

1 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A BEZPEČNOST

Všechny státy světa se snaží o bezpečnost svého území a svých obyvatel, proto po celém světě vznikají mezinárodní organizace (dále jen MO), které usilují o dodržení svého cíle.

1.1 Bezpečnost

Výraz bezpečnost je součást běžného jazyka. „Bezpečnost“ pochází ze základu „bez péče“ jinak řečeno bez nebezpečí, bez problému. V knize Kapitoly o bezpečnosti autoři popisují chápání bezpečnosti dvěma možnými způsoby a to, objektivně jako absenci hrozeb vůči nabytým hodnotám a zájmům, ale i subjektivně jako absenci strachu z ohrožení sebe sama, svých hodnot a zájmů. (Balabán, Stejskal, 2010)

Autor České bezpečnostní terminologie vymezil bezpečnost, jako „stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt, zpravidla stát nebo i MO, s jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat“. (Zeman, 2002, str. 13)

Je podstatné, zda se jedná o bezpečnost jako obecný atribut, znak či stav (vlastnost, která nabývá hodnot od nuly až po úplnost; např.: bezpečný zdroj informací, bezpečná vzdálenost) nebo bezpečnost jako funkční sféru, oblast činnosti nebo jako politiku (vědomě řízená činnost subjektů a institucí = lidí, skupiny, organizace a státy). (Balabán, Stejskal, 2010)

V knize Bezpečnost - Nový rámec pro analýzu autor rozděluje oblast bezpečnosti na pět sektorů, jimiž jsou: vojenský, politický, environmentální, ekonomický a společenský sektor. Díky tomuto rozřídění autor poukazuje na to, že prostřednictvím rozdělení na sektory lze lépe porozumět nejrůznějším charakteristikám bezpečnosti, které plynou ze širší koncepce bezpečnostní agendy. (Buzan, Waeaver, Wilde, 2005)

Bezpečnost bývá často provázena pojmy riziko, hrozba a nebezpečí.

1.1.1 Hrozba a riziko

Klíčovými pojmy v teorii a praxi bezpečnostní politiky jsou právě výrazy hrozba a riziko.

Hrozbu chápeme jako jev, který má eventuelní schopnost poškodit zájmy a hodnoty chráněné státem. Míra hrozby je dána velikostí potenciální škody a časovou vzdáleností možného uplatnění této hrozby. **Riziko** definujeme jako možnost vzniku nežádoucí

události. **Riziko** je odvozené a odvoditelné z konkrétní hrozby. Míru pravděpodobnosti škodlivých následků vyplývajících z hrozby a ze zranitelnosti zájmu, je možné posoudit na základě analýzy rizik. (MV ČR, 2018a, 2018b)

Bezpečnostní hrozba je vždy objektivního charakteru a bezpečnostní riziko subjektivního charakteru. Hrozba působí nezávisle na vůli těch, kterých se dotýká, tzn. na vůli ohroženého. Rizika se oproti tomu vztahují k rozhodování a jednání těch, kteří jsou hrozbám vystaveni. (Balabán, Stejskal, 2010)

1.1.2 Bezpečnostní politika

Podstatou bezpečnostní politiky je souhrn klíčových cílů a nástrojů státu, které se snaží o zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu a jeho demokratických základů. Bezpečnostní politiku státu tvoří pět základních prvků:

- zahraniční politika;
- obranná politika;
- politika v oblasti vnitřní bezpečnosti;
- hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu;
- politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu. (MV ČR, 2018)

Hlavním dokumentem, který přesně určí bezpečnostní hrozby a způsoby, jak daným hrozbám čelit je Bezpečnostní strategie ČR, která rozlišuje zájmy ČR podle stupně důležitosti do tří kategorií:

- životní (zajištění svrchované existence, územní celistvosti, politické nezávislosti ČR a zachování všech náležitostí demokraticky právního státu, včetně záruky a ochrany základních lidských práv a svobod obyvatel)
- strategické (bezpečnost a stabilita především v euroatlantickém prostoru, zajištění vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva, zajištění kybernetické bezpečnosti a obrany ČR, atd.)
- další významné (příspěvek k zajištění životních a strategických zájmů a zvyšovat odolnost vůči bezpečnostním hrozbám, např.: organizovaný zločin, boj s korupcí, zvyšování efektivity a profesionality státních institucí, atd.). (MV ČR, 2018)

Souhrnné modely bezpečnosti pracují s odlišnými dimenzemi bezpečnosti, kodaňská škola představuje pět sektorů:

- vojenský (ČR své ozbrojené síly sice používá, kvůli pomoci svým spojencům s aliancí, ale nemá žádný bezpečnostní důvod),
- politický (hrozby vůči suverenitě, politickému uspořádání a ideologickým základům),
- ekonomický (ekonomické podmínky obrany státu, schopnost budovat a mobilizovat kapacity potřebné k zajištění bezpečnosti proti vnitřním a vnějším protivníkům, atd.),
- environmentální (jevy ohrožující životní prostředí i neintencionální hrozby),
- společenský (kriminalita, nekontrolovatelný růst populací, a s tím spojený nedostatek zdrojů, masová migrace, atd.). (Balabán, 2010)

1.2 Mezinárodní organizace

MO jsou zvláštní instituce, které státy vytvářejí, aby ošetřily jistou část svých vzájemných vztahů. Instituci můžeme definovat jako soubor určitých subjektů a relativně stálých typizovaných forem činností, které vystupují jako regulátory společenského jednání. (Romancov, 2011)

Existuje mnoho definic MO, dle autora Mezinárodní organizace lze MO definovat jako sdružení států, která na základě právního aktu, jímž byla zřízena, trvale vykonávající pro členské státy určité úkoly, a to vlastním jménem a prostřednictvím vlastních orgánů. (Romancov, 2011)

Podle knihy Úvod do studia mezinárodních vztahů je MO institucionální formou založenou na formálním systému pravidel a cílů, administrativním aparátu, fyzickém vybavení, sídle, vlastních zaměstnancích, finančních prostředcích, správní hierarchii, orgánech, atd. (Waisová, 2009)

1.2.1 Vznik mezinárodních organizací

MO vznikne, pokud se dohodnou alespoň tři členové mezinárodního společenství. Tato instituce se zřizuje s cílem regulovat část vzájemných vztahů mezi členskými státy, jelikož chybí odpovídající mechanismus a vzhledem k četnosti výskytu se vznik tohoto orgánu vyplatí. Pro členy v organizaci platí alespoň formální rovnost, stejná práva a povinnosti. (Romancov, 2011)

Mezinárodní smlouva, díky které vznikne sdružení států, musí obsahovat soupis členů a jejich práva a povinnosti, řídicí orgány a cíl činnosti organizace. Každá MO má svou

organizační strukturu, která o společenství něčím vypovídá, může být tvořena pár úředníky (např.: sekretariát Vídeňského kongresu) nebo se může jednat o rozsáhlý administrativní aparát (např.: organizační struktura Evropské unie (dále jen EU)). Každý členský stát určí svého zástupce a ti se poté setkávají s ostatními zástupci na pravidelných zasedáních, kde řeší otázky budoucí spolupráce, program, atd. (Romancov, 2011)

MO mají právní subjektivitu, což znamená, že v některých případech vystupují stejně jako suverénní státy, tj. mohou být vyzváni před mezinárodní soudní tribunály, vlastním jménem se mohou stát signatářem internacionální smlouvy a mohou zakládat diplomatická zastoupení. (Romancov, 2011)

1.2.2 Klasifikace mezinárodních organizací

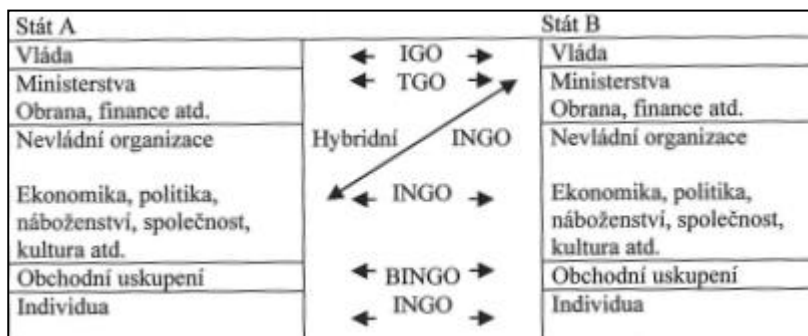
MO se nejčastěji klasifikují podle tří rysů:

1. podle typu členství,
2. podle rozsahu členství a
3. podle cílů a pole působnosti.

Podle typu členství se vymezuje MO do dvou hlavních skupin a to: **mezinárodní vládní organizace** (IGO – international governmental organizations), kde členy jsou státy a **mezinárodní nevládní organizace** (INGO – international non-governmental organizations), v tomto seskupení jsou členy nestranní aktéři. Vedle těchto hlavních kategorií se rozlišují také hybridní mezinárodní organizace, nadnárodní organizace (TGO – transgovernmental organisations) a mnohonárodní/ národní organizace (TNC – transnational corporations). (Waisová, 2009a, 2009b)

V **hybridní mezinárodní organizaci** jsou jak státní, tak i nestátní aktéři. Do této skupiny patří organizace jako: Mezinárodní výbor červeného kříže nebo Mezinárodní organizace práce (dále jen ILO). **Transvládní organizace** je uskupením vládních nebo státních aktérů, kteří nejsou kontrolováni svou ústřední vládou a fungují na základě formálních dohod a explicitních pravidel, je to např.: Rada guvernérů Evropské centrální banky. **Mnohonárodní organizace** jsou také označovány jako ekonomické mezinárodní nevládní organizace (BINGO – business international non-governmental organizations). (Waisová, 2009a, 2009b, 2009c)

Vztahy mezi tímto rozdělením znázorňuje následující obrázek ve formě tabulky, která ukáže, kteří aktéři se podílejí na jaké mezinárodní organizaci.

Obrázek 1: Transstátní vztahy a institucionalizace těchto vztahů

Zdroj: Waisová, 2009

Klasifikace podle rozsahu členství se dělí na dvě skupiny, těmi jsou regionalismus a universalismus. Díky tomu zahrnují regionální organizace pouze aktéry z určité oblasti, přičemž aktéři z jiných oblastí jsou z členství vyloučeni. Naopak dle universalismu není členství geograficky omezeno. Výzkumy MO se přiklání k rozdělení na tzv. MO s limitovaným a nelimitovaným členstvím či intenzivním a extenzivním členstvím. (Waisová, 2009)

Instituce s limitovaným členstvím vylučují na základě nějaké vlastnosti některé aktéry, zatímco členství v extenzivní organizaci není omezeno na nějakou vlastnost daného státu. Limitovaná organizace je např.: Organizace pro hospodářský rozvoj a spolupráci (dále jen OECD), kde se členy mohou stát pouze ty státy, které dosáhly určitého ekonomického stupně. Do nelimitované organizace zařadíme kupříkladu Světovou obchodní organizaci nebo Mezinárodní měnový fond. (Waisová, 2009)

Poslední skupinou klasifikace je členění podle cílů a pole působnosti. Větší část MO stanoví své cíle a pole působnosti v základajícím dokumentu. Cíl a pole působnosti jsou hlavní zájmy organizace a náplň činnosti. (Waisová, 2009)

Následující tabulka ukazuje rozšířenou klasifikaci podle cílů a pole působnosti o klasifikaci podle druhu vztahu.

¹ Legenda k obrázku 1: IGO – mezinárodní vládní organizace, TGO – nadnárodní organizace, INGO – mezinárodní nevládní organizace, BINGO – ekonomická mezinárodní nevládní organizace

Tabulka 1: Klasifikace IGO

Podle cílů a pole působnosti	Podle členství	
	Všeobecné/ extenzivní	Regionální/ intenzivní
Všeobecné	OSN	Arabská liga, OAS, EU
Specifické	UNESCO, ILO, WTO	NATO, Rada Evropy

Zdroj: převzato z Waisová, 2009

Další možnou klasifikací může být členění, kterou uvádí Unie mezinárodních asociací (dále jen UIA), ta rozděluje MO do patnácti kategorií:

1. Kategorie A, federace mezinárodních organizací: na internacionální úrovni reprezentována pouze jedním zástupcem – Organizací spojených národů (dále jen OSN).
2. Kategorie B, mezinárodní organizace s univerzálním členstvím: jsou to takové organizace, u kterých neexistují teritoriální či jiné překážky v členství, např.: Mezinárodní agentura pro atomovou energii, Mezinárodní poštovní unie nebo Mezinárodní organizace práce.
3. Kategorie C, mezinárodní organizace s mezikontinentálním členstvím: taková společenství nemusí mít celosvětový dosah, ovšem členská základna je tvořena velmi početnou skupinou států, řadí se do ní Severoatlantická aliance (dále jen NATO) a například Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.
4. Kategorie D, regionálně definované organizace, na úrovni kontinentu nebo transstátního regionu: tuto skupinu reprezentují Africká unie či Rada Evropy.
5. Kategorie E, kterou tvoří méně autonomní organizace, tj. instituce vycházející z jiné instituce, z určitého teritoriálního vymezení: zahrnujeme sem Mezinárodní soudní dvůr v Haagu, který je součástí hlavních orgánů OSN, ale má samostatný zakládající dokument.
6. Kategorie F tvořenou organizacemi se zvláštní formou (např.: nadace či fondy): příkladem této kategorie jsou i regionální rozvojové banky – Evropská banka pro obnovu a rozvoj.
7. Kategorie G, nekonvenční mezinárodní organizace, toto označení používá UIA jako označení pro mezinárodně orientované národní organizace.

8. Kategorie H, neaktivní či rozpuštěné mezinárodní organizace: např.: Rada vzájemné hospodářské pomoci, jejíž činnost byla ukončena v roce 1991.
9. Kategorie J, která uvádí počet aktuálně navrhovaných MO, které zatím nevznikly: v letech 1998 – 2002 byl do deváté kategorie řazen Mezinárodní trestní soud.
10. Kategorie K obsahuje vnitřní či podpůrná tělesa.
11. Kategorie N zahrnuje národní organizace.
12. Kategorie R, kam spadají náboženská a sekundární uskupení či spolky.
13. Do kategorie S spadají autonomní série konferencí.
14. Kategorie T zahrnuje multilaterální dohody a smlouvy
15. Kategorie U obsahuje v současnosti nečinná nekonvenční tělesa. (Waisová, 2008)

1.2.3 Konkrétní mezinárodní organizace

Tato část bude pojednávat o některých MO, kde je ČR členem, a které patří mezi nejdůležitější a nejrozsáhlejší MO ve světě.

1. OSN – tato MO vznikla 24. června 1945 podepsáním Charty OSN v San Francisku a vstoupila v platnost 24. října 1945. Zakládajících členů bylo v té době 51, nyní je členských států 193 a Česká republika je členem od 19. ledna 1993. Cílem této organizace je udržení mezinárodního míru, bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce. Charta OSN určila šest nejdůležitějších orgánů této organizace a těmi jsou:
 - Valné shromáždění OSN, které je hlavním jednacím orgánem OSN a skládá se ze zástupců všech členských zemí,
 - Rada bezpečnosti OSN, má na starost zachování mezinárodního míru a bezpečnosti,
 - Hospodářská a sociální rada OSN je hlavním orgánem pro koordinaci hospodářské a sociální činnosti organizace,
 - Poručenská rada OSN, ta vykonává dohled nad správou 11 poručenských území,
 - Mezinárodní soudní dvůr – sídlí v Haagu a je nejvýznamnějším soudním orgánem OSN,

- Sekretariát, který je výkonnou a administrativní složkou OSN, má sídla v New Yorku, Ženevě a Vídni. V čele Sekretariátu stojí generální tajemník OSN. (MZV ČR, 2018)
2. EU, toto společenství vzniklo 1. listopadu 1993, Maastrichtskou smlouvou v Nizozemsku, ale její aktivity sahají do 50. let 20. století. V dnešní době má 28 členských států. Česká republika je členem od 1. května 2004. Hlavními orgány EU jsou:
 - Evropská rada, vymezuje obecný politický směr a priority Unie
 - Evropský parlament, je přímo voleným orgánem s legislativní, rozpočtovou a dozorčí pravomocí,
 - Evropská komise, která prosazuje obecné zájmy Unie a vymáhá dodržování právních předpisů, atd.
 - Rada EU, kde hájí vlády členských států své zájmy, schvaluje právní předpisy a koordinuje politiku EU. (europa, 2018)
 3. NATO (viz kapitola 2)
 4. UNESCO je jednou z mezivládních specializovaných organizací OSN, která sídlí v Paříži a vznikla díky dvaceti zakládajícím členům. Česká republika vstoupila do UNESCO 22. února 1993. (unesco, 2018)
 5. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (dále jen OBSE) představuje největší regionální bezpečnostní organizaci na světě se svým sídlem ve Vídni. (MZV ČR, 2018)
 6. ILO stanovuje pracovní úroveň, která podpoří vhodnou práci pro všechny muže a ženy. ILO byla zřízena v roce 1919 jako agentura OSN. (ilo, 2018)
 7. Světová obchodní organizace (dále jen WTO) se zabývá pravidly obchodu mezi světovými obchodními zeměmi, které jsou členy. Organizace byla zřízena 1. ledna 1995 a sídlí ve Švýcarské Ženevě. (wto, 2018)
 8. WHO, se snaží řídit a koordinovat mezinárodní zdraví v rámci organizace OSN, také podporují mimo jiné národní zdravotní politiky a strategie. WHO vznikla 7. dubna 1948 se sídlem v Ženevě. (who, 2018)

9. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD) má za cíl dlouhodobý ekonomický růst jak členských zemí, tak zemí, které členy nejsou. Zakládajících zemí bylo 20 a nyní je počet členů OECD 36. ČR je členskou zemí od roku 1995. (oecd, 2018)

2 SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE

Tato kapitola bude pojednávat o vzniku této aliance, jejích úkolech a cílech, činnosti a financování. Severoatlantická aliance (dále jen NATO – North Atlantic Treaty Organization) je společenství, které sdružuje státy s cílem kolektivní obrany členských států, zachování demokracie a míru.

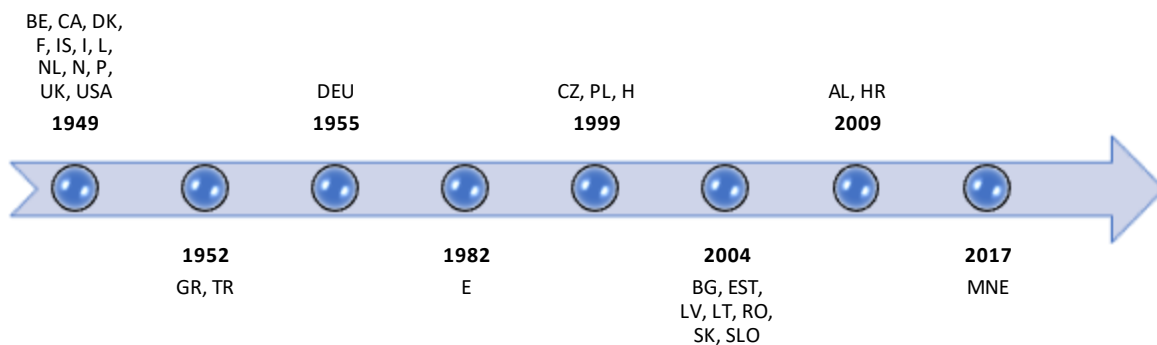
2.1 Vznik Severoatlantické aliance

Severoatlantická smlouva, známá také jako Washingtonská smlouva, která se potvrdila podpisem 12 zakládajících států v dubnu 1949, je právním a smluvním základem společenství. Smlouva vznikla na základě článku 51 Charty OSN, což je zakládající listina tohoto sdružení, která stanovuje práva a povinnosti členských států. (natoaktual, 2019)

Již v březnu roku 1948 byla podepsána Bruselská smlouva, která měla posloužit k vytvoření systému společné obrany a posílení vzájemných vztahů mezi Belgií (BE), Francií (F), Lucemburskem (L), Nizozemskem (NL) a Spojeným Královstvím (UK). Toto společenství bylo vytvořeno pro jejich bezpečnost, jak politickou, tak vojenskou. Následně tyto státy jednaly se Spojenými státy americkými (USA) a Kanadou (CA) o vytvoření jednotné aliance. Signatáři Bruselské smlouvy jednali s Dánskem (DK), Islandem (IS), Itálií (I), Norskem (N) a Portugalskem (P), aby se stali účastníky a tedy zakládajícími členy aliance. Díky těmto dvanácti státům vznikla v dubnu 1949 organizace NATO. (Severoatlantická aliance, 2001)

Novými členy se v roce 1952 staly státy Řecko (GR) a Turecko (TR), o tři roky později se připojila Spolková republika Německo (DEU) a v roce 1982 i Španělsko (E). Maďarsko (H), Polsko (PL) a ČR vstoupily až roku 1999. O pět let později se aliance rozrostla o dalších sedm států – Bulharsko (BG), Estonsko (EST), Lotyšsko (LV), Litvu (LT), Rumunsko (RO), Slovensko (SK) a Slovinsko (SLO). V roce 2009 je následovala i Albánie (AL) a Chorvatsko (HR) a posledním členem se stala Černá Hora (MNE) roku 2017. (Severoatlantická aliance, 2001; nato, 2019)

Na následující stránce je znázorněna časová osa, která ukazuje vstup jednotlivých členských států aliance od zakládajících členů až po dosud posledního člena organizace.

Obrázek 2: Vstup států do NATO

Vlastní zpracování

2.2 Bezpečnostní úkoly aliance

Jak již bylo zmíněno, hlavním důvodem vzniku NATO byla, je a bude ochrana svobody a bezpečnost všech členů organizace, a to jak politickými, tak i vojenskými prostředky dle Charty OSN. (Severoatlantická aliance, 2001)

Aliance stále usiluje o vybudování spravedlivého a trvalého mírového pořádku v Evropě, který stojí především na společných hodnotách demokracie, lidských práv a právního státu. Členové NATO se zavázali k vzájemné spolupráci a díky jejich solidaritě a soudržnosti není žádný z členských států nucen spoléhat se pouze na sebe při řešení základních bezpečnostních úkolů. (Severoatlantická aliance, 2001)

V Příručce NATO z roku 2001 jsou uvedeny tyto základní bezpečnostní úkoly:

„Bezpečnost: poskytovat nezbytný základ stabilního bezpečnostního prostředí v euroatlantické oblasti, spočívajícího na rozvoji demokratických institucí a na závazku mírového řešení sporů, v ovzduší ve kterém žádný stát nebude schopen odrazovat nebo vydírat jiný stát hrozbou nebo použitím síly.

Konzultace: V souladu s ustanoveními článku 4 Severoatlantické smlouvy složit jako hlavní transatlantické fórum pro konzultace spojenců v jakýchkoli otázkách týkajících se vitálních zájmů členských států, včetně různých tendencí, které by mohly ohrožovat jejich bezpečnost, a pro patřičnou koordinaci jejich úsilí v oblastech společného zájmu.

Odrážování a obrana: V souladu s ustanoveními článků 5 a 6 Severoatlantické smlouvy odrazovat nebezpečí a bránit hrozbám agrese vůči kterémukoliv členskému státu NATO.

Za účelem zvyšování bezpečnosti a stability v euroatlantické oblasti:

- *Řízení krizových situací: Aliance musí být připravena, se zřetelem na okolnosti a na základě součinnosti, v souladu s ustanoveními článku 4 Severoatlantické smlouvy, se podílet na účinné prevenci před konflikty, a aktivně se zapojit do systému řízení krizových situací, včetně reakce na krizové situace.*
- *Partnerství: Aliance musí podporovat široké partnerství, spolupráci a dialog se všemi státy euroatlantické oblasti za účelem vzrůstající transparentnosti a srozumitelnosti, vzájemné důvěry a aktivní koordinace.“ (Severoatlantická aliance, 2001, str. 31-32)*

Hlavy států a jejich vlády členských zemí se scházejí a jednají o důležitých rozhodnutích, mezi které patří: zavádění nové politiky, při jednání o nových členech aliance, při budování partnerství atd. Těmto schůzím se říká Summit NATO. Jedná se o schůzi Severoatlantické rasy na nejvyšší možné úrovni. První summit se uskutečnil v roce 1949 a poslední v červenci 2018, dohromady se hlavy státu sešly osmadvacetkrát. Tato jednání vždy probíhají v jednom ze členských států NATO a předsedá jim generální tajemník aliance. (nato, 2019)

2.3 Struktura Severoatlantické aliance

Struktura NATO může být rozdělena na hlavní politické a rozhodovací orgány a na vojenskou strukturu aliance. Součástí civilní a vojenské struktury je několik rozhodovacích institucí a výborů, které odpovídají za fungování celé aliance.

2.3.1 Hlavní politické a rozhodovací orgány aliance

Mezi hlavní rozhodovací orgány patří Severoatlantická rada (North Atlantic Council - NAC), Skupina pro jaderné plánování (Nuclear Planning Group – NPG) a Generální tajemník NATO (NATO Secretary General – NATO SG). (natoaktual, 2019)

Severoatlantická rada

Tento orgán aliance má výkonnou a rozhodovací pravomoc, jedná se o nejdůležitější rozhodovací orgán aliance. Severoatlantická rada se skládá ze všech stálých zástupců všech členských států NATO. Rada jedná s ministry zahraničních věcí, ministry obrany i nejvyššími představiteli státu a vlád. Její sídlo je v Belgii ve městě Brusel. (Severoatlantická aliance, 2001)

Rada se obvykle schází jednou týdně, ale pokud je to nutné, může být svolána k okamžitému zasedání. Radě předsedá generální tajemník NATO a v jeho případné

nepřítomnosti ho zastoupí jeho první náměstek. Musí-li Rada něco rozhodnout, průběh je schvalován na základě konsenzu, čili jednomyslného a společného souhlasu. (Severoatlantická aliance, 1999)

Tomuto orgánu přísluší i několik dalších výborů, které jsou odpovědné za jednotlivé oblastní politiky:

- Vyšší politický výbor
- Politický výbor
- Vyšší pracovní skupina
- Vyšší komise pro zdroje
- Výbor pro civilní rozpočet
- Výbor pro vojenský rozpočet
- Výbor pro infrastrukturu. (Severoatlantická aliance, 2001)

Následující tabulka zachycuje strukturu Severoatlantické rady.

Tabulka 2: Severoatlantická rada

Členové	Všechny členské státy
Předseda	Generální tajemník
Role	Hlavní rozhodující instituce aliance. Jediný orgán oficiálně zřízený Severoatlantickou smlouvou pověřený zřizováním “přidružených orgánů, které mohou být nezbytné“ za účelem plnění smlouvy.
Úroveň	Stálá (zástupci/velvyslanci), Ministerská (ministři zahraničních věcí a ministři obrany), Summit (hlavy států a předsedové vlád).
Hlavní podřízené výbory	Severoatlantická rada je podporována velkým množstvím výborů, pokrývajících všechny oblasti působnosti aliance.
Podpora Mezinárodního sekretariátu	Všechny divize a nezávislé úřady Mezinárodního sekretariátu zabezpečují, přímo nebo nepřímo, práci Rady. Role Rady, jako orgánu odpovědného za plnění cílů Severoatlantické smlouvy, zahrnuje zřizování určitého počtu úřadů a organizací, které rovněž podporují její činnost ve specializovaných odvětvích.

Zdroj: převzato ze Severoatlantická aliance, 2001

Skupina pro jaderné plánování

Práci ve skupině pro jaderné plánování vykonávají ministři obrany členských států, kteří jsou účastníky práce ve Výboru pro obranné plánování. Na zasedáních této skupiny se řeší konkrétní politické otázky, které souvisí s jadernými silami. Zahrnují například otázky týkající se zajištění a životnosti jaderných zbraní, komunikačních a informačních systémů, rozmístování těchto zbraní nebo například kontroly a šíření jaderných zbraní. Sídlo tohoto orgánu je v Belgii, konkrétně ve městě Mons. (Balabán, Stejskal, 2010)

Práci této skupiny připravuje štábní skupina, která vykonává jednotlivé úkoly v zastoupení stálých zástupců, kteří se pravidelně jednou za týden schází a pokud je potřeba, tak i mimo stanovené termíny. (Balabán, Stejskal, 2010)

Na následující tabulce je vyobrazena struktura Skupiny pro jaderné plánování.

Tabulka 3: Skupina pro jaderné plánování

Členové	Všechny členské státy s výjimkou Francie
Předseda	Generální tajemník
Role	Hlavní rozhodující instituce v záležitostech jaderné politiky aliance.
Úroveň	Ministři obrany, stálí zástupci
Hlavní podřízené výbory	Skupina na vysoké úrovni, Štábní skupina.
Podpora Mezinárodního sekretariátu	Divize plánování obrany a operací, Výkonný sekretariát.

Zdroj: převzato ze Severoatlantická aliance, 2001

Generální tajemník

Generální tajemník je předsedou Severoatlantické rady, který je odpovědný za její řízení, nemá ovšem skutečnou rozhodovací pravomoc. Činnost Mezinárodního sekretariátu je podřízena právě generálnímu tajemníkovi. Od roku 2014 vykonává funkci tajemníka norský politik Jens Stoltenberg. Sídlo Generálního tajemníka je ve městě Brusel. (natoaktual, 2019)

2.3.2 Vojenská struktura

Součástí vojenské struktury NATO jsou Vojenský výbor, Mezinárodní vojenský štáb. Vojenský výbor i Mezinárodní vojenský štáb mají své sídlo v Belgii, konkrétně v Bruselu.

Vojenský výbor

Je nejvyšší vojenský orgán NATO, který usměrňuje a radí v otázkách vojenské koncepce a strategie. Předsedu volí náčelníci generálních štábů na tři roky. Díky této funkci je určen jako vojenský mluvčí ve styku s médii. Vrchní velitel spojeneckých sil v Evropě a vrchní velitel spojeneckých sil v Atlantiku provádí vojenské záležitosti na území své velitelské působnosti a řadí se mezi hlavní velitele NATO. Spojenecké velitelství pro transformaci má za cíl zlepšit připravenost a důvěryhodnost postojů aliance, umožňuje velitelské struktuře ovládat, kontrolovat a podporovat současné i budoucí mise. (natoaktual, 2019)

Následující tabulka ukazuje přehled struktury Vojenského výboru.

Tabulka 4: Vojenský výbor

Členové	Všechny členské státy.
Předseda	Předseda Vojenského výboru.
Role	Vojenský orgán NATO podřízený Severoatlantické radě a Výboru pro obranné plánování.
Úroveň	Náčelníci štábu/náčelníci obrany, národní vojenští zástupci.
Hlavní podřízené výbory	Pracovní skupiny Vojenského výboru. Určitý počet smíšených civilních a vojenských orgánů je podřízen Vojenskému výboru, Severoatlantické radě a Výboru pro obranné plánování.
Podpora Mezinárodního sekretariátu	Mezinárodní vojenský štáb.

Zdroj: převzato ze Severoatlantická aliance, 2001

Mezinárodní vojenský štáb

Mezinárodní vojenský štáb podporuje činnost a rozhodování vojenského výboru. V čele štábu stojí generál, kterého vybírá Vojenský výbor z kandidátů předložených členských států. Štáb je odpovědný za plánování, hodnocení a doporučování koncepcí, které se týkají vojenských věcí. (natoaktual, 2019)

Mezinárodní vojenský štáb se dělí na pět hlavních divizí:

- Divize plánů a koncepcí
- Operační divize

- Zpravodajská divize
- Divize spolupráce a regionální bezpečnosti
- Divize logistiky, vyzbrojování a zdrojů. (natoaktual, 2019)

2.3.3 Orgány stojící mimo alianci

V této části budou představeny orgány, které stojí formálně mimo alianci, jsou jimi: Parlamentní shromáždění NATO, Rada NATO-Rusko a Euroatlantické středisko pro koordinaci reakce v případě katastrof.

Parlamentní shromáždění NATO

Parlamentní shromáždění je nezávislý poradní orgán bez výkonné pravomoci sídlící v Bruselu, jehož členy jsou poslanci všech členských států NATO. Množství poslanců za jednotlivý stát je odvozen od počtu obyvatel daného státu. Parlamentní shromáždění funguje od 18. července 1955, kdy neslo název Severoatlantické shromáždění. Setkání poslanců probíhá v pravidelných intervalech (jaro a podzim). (natoaktual, 2019)

Rada NATO-Rusko

Rada NATO-Rusko vznikla v roce 2002 jako náhrada tehdejší Stálé společné rady Rusko-NATO, která byla založena v roce 1997. V rámci tohoto spojení mezi Ruskem a členskými státy NATO jsou všichni považováni za rovné partnery. Rada je využita pro konzultace, spolupráci, při společném rozhodování a při společných akcích. Schůzím předsedá generální tajemník NATO. (natoaktual, 2019)

Od srpna 2008 do března 2009 byla činnost přerušena díky nepřiměřené intervenci Ruska v Gruzii. Dále v dubnu 2014 byla přerušena spolupráce s Ruskem díky obsazení Krymu Ruskem a následující zasedání proběhlo až o dva roky později. (natoaktual, 2019)

Euroatlantické středisko pro koordinaci reakce v případě katastrof

Euroatlantické středisko založila Euroatlantická rada partnerství roku 1998. Důvodem založení byla koordinace pomoci mezi členskými státy a jejich partnery v případě rozsáhlých katastrof, jak ze strany člověka, tak přírody. Slouží také jako prostředek pro sdílení zpráv o zvládnutí a průběhu katastrof mezi NATO a partnerskými státy. (natoaktual, 2019)

Euroatlantické středisko je využito ke koordinaci pomoci, i pokud se jedná o chemické, biologické, radiační nebo jaderné incidenty a teroristické útoky. Tato pomoc začala 11. září 2001. (natoaktual, 2019)

2.4 Financování Severoatlantické aliance

Jelikož je NATO mezivládní organizací, členské státy finančně přispívají a díky tomu je zajištěn chod aliance. Právě finanční prostředky jsou v podstatě vyhrazeny na výdaje, které reflektují zájmy všech členských států. Dohled nad financováním má Severoatlantická rada, konkrétně Rada pro politiku a pánování zdrojů. (Severoatlantická aliance, 2001)

2.4.1 Přímé a nepřímé náklady aliance

Náklady na vojenské schopnosti aliance, tedy i finanční podpora členských států, lze rozdělit na přímé a nepřímé. (natoaktual, 2019)

Přímé náklady jdou do společných rozpočtů. Těmi jsou civilní rozpočet, ze kterého se hradí činnost alianční ústředny v Bruselu, vojenský rozpočet, díky kterému se hradí chod jednotlivých velitelství a společných programů a jako poslední z přímých nákladů jsou investice, konkrétně mluvíme o Programu bezpečnostních investic, ze kterého jsou placeny stavby a modernizace v jednotlivých zemích. Náklady jsou hrazeny kolektivně, často s využitím zásady společného financování (viz níže). (natoaktual, 2019)

Nepřímé náklady jsou výdaje nutné k zajištění národní obrany a náklady na účast v operacích NATO. (natoaktual, 2019) Jako nepřímé náklady jsou považovány příspěvky například tehdy, pokud členský stát dobrovolně poskytne vybavení nebo vojáky na vojenskou operaci. Příspěvky jsou dobrovolné a liší se formou a rozsahem. Jsou tedy nabízeny jednotlivými spojenci a jsou přebrány z jejich celkové obranné schopnosti, aby vznikla kombinovaná schopnost aliance. (nato, 2019)

2.4.2 Zásady společného financování

Společné financování se může brát jako nástroj, který posiluje soudržnost a akceschopnost organizace. Tato problematika byla dříve relativně bezvýznamnou oblastí strategického rozhodování, ovšem pod působením globálních ekonomických problémů se dostává do popředí. (Josef Procházka, 2012)

Primárně jde o financování činností, které přesahují odpovědnost jednotlivé členské země a vytváří podmínky pro kolektivní fungování. Společné financování je využíváno ve třech oblastech:

1. Program bezpečnostních investic, do kterého spadají plány rozvoje letiště, komunikační a logistické infrastruktury ve spojeneckých zemích a v operacích nebo například návrhy na zabezpečení přehledu o vzdušné situaci v rámci integrovaného záchranného systému protivzdušné obrany NATO.
2. Vojenský rozpočet, ze kterého je financována velitelská struktura NATO, vedení operací a misí, nebo fungování společně využívaných schopností.
3. Civilní rozpočet, který je zejména pro činnost mezinárodního štábu NATO. (Josef Procházka, 2012)

Finanční příspěvky jednotlivých zemí se odvíjí od schválených podílů na společném financování, které jsou vymezeny podle výkonnosti jednotlivých ekonomik. Tvoří velmi malou část zdrojů, které země pro svoji obranu a bezpečnost uvolňují, a však mají své místo především při zachování civilní a velitelské struktury. Parametry společného financování se mění dle požadavků aliance. (Josef Procházka, 2012)

Na tabulce č. 5 je vyobrazeno ujednání o sdílených nákladech, které je platné od 1. 1. 2018. Tučně zobrazené státy splňují hranici 2 %.

Tabulka 5: Podíl společného financování

Stát	Podíl (%)	Stát	Podíl (%)
USA	22,1387	Česká rep.	0,9788
Německo	14,7638	Portugalsko	0,9725
Francie	10,4986	Maďarsko	0,7041
UK	10,4581	Slovensko	0,4784
Itálie	8,1400	Bulharsko	0,339
Kanada	6,3763	Chorvatsko	0,2776
Španělsko	5,5534	Litva	0,2379
Turecko	4,3819	Slovinsko	0,2109
Nizozemsko	3,1985	Lucembursko	0,1569
Polsko	2,7683	Lotyšsko	0,1478
Belgie	1,9506	Estonsko	0,1157
Norsko	1,6472	Albánie	0,0841
Dánsko	1,2157	Island	0,0597
Rumunsko	1,1384	Černá Hora	0,027
Řecko	0,9801		

Zdroj: Vlastní zpracování, NATO: Funding, 2019

Pro každou oblast a provoz organizace existují zvláštní normy, které vycházejí z primárních principů společného financování NATO, a to především na dvou základních principech:

4. Princip Over and Above, založený na sdílení odpovědnosti mezi členskými státy a aliancí. Tento princip formuluje skutečnost, že při financování aktivit pro potřeby NATO není možné předpokládat od členských států více, než by poskytovaly pro uskutečnění svých vlastních potřeb. Aliance proto definovala minimální vojenské požadavky, u kterých se může uplatnit společné financování. *„Pokud národní požadavek je na kvalitativně či kvantitativně nižší úrovni než minimální požadavek NATO, pak část, o kterou minimální požadavek Aliance překračuje úroveň požadavku národního, je oprávněná pro společné financování.“* (Josef Procházka, 2012, str. 30)
- Princip Costs Lie Where They Fall, kde jednotlivé země financují aktivity spojené s přípravou a použitím svých vlastních ozbrojených sil. Tento princip se používá hlavně při rozhodování o výjimkách při využití společného financování v operacích a misích, kde se hodnotí hranice mezi národní a společenskou zodpovědností. (Josef Procházka, 2012)

2.4.3 Výdaje na obranu členských států

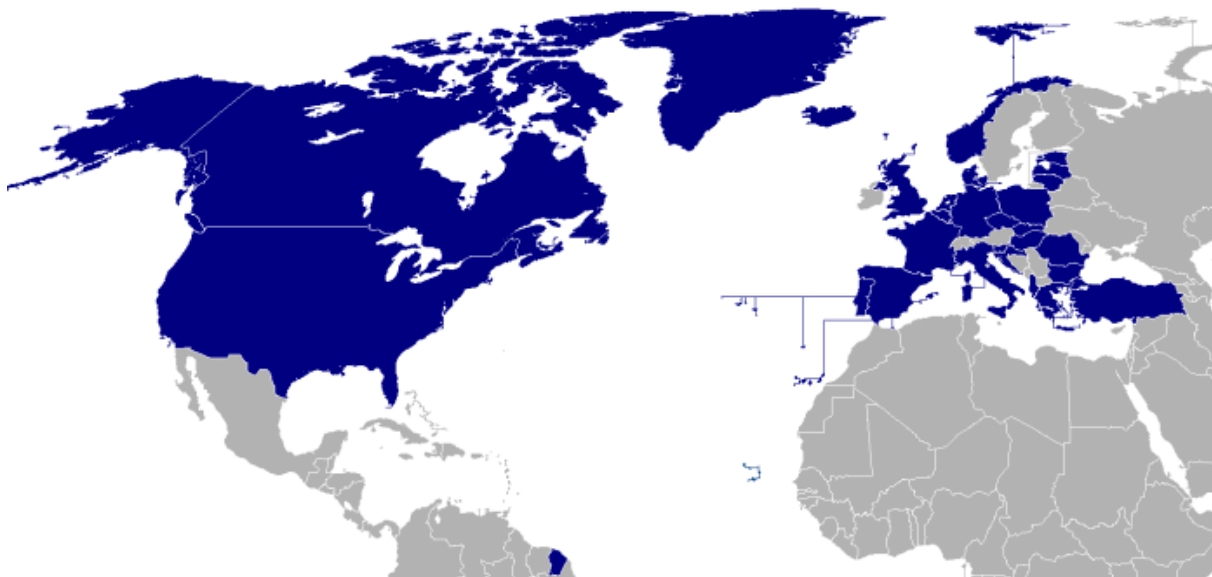
V roce 2006 se ministři obrany všech spojenců NATO dohodli na vyčlenění minimálně 2 % svého hrubého domácího produktu (dále jen HDP) na obranu. Bohužel všichni nejsou schopni tuto hranici dodržet, proto ti spojenci, kteří tuto hranici plní, se budou dále snažit o její dodržování a ti, kteří stále ještě na tuto hranici nedosáhli, budou usilovat ke směřování k určeným 2 % HDP. (nato, 2019)

Pokud členská země nespĺňuje tento požadavek 2 %, nehrozí jí žádný postih. Dle dat z roku 2018 pouze 4 země z devětadvaceti splňují tuto hranici, konkrétně se jedná o USA, Řecko, Velkou Británii a Estonsko. Dvouprocentní cíl je pro zbytek zemí velmi problematický z důvodu malé armády. (idnes, 2018)

3 CHARAKTERISTIKY ČLENSKÝCH STÁTŮ

V této kapitole budou krátce charakterizovány jednotlivé členské země NATO. Bude zde zmíněn jejich oficiální název, hlavní město, aktuální počet obyvatel, mezinárodní organizace, kterými jsou státy členy a co se týče organizace NATO, bude zmíněna výše příspěvku do společného financování NATO a jakých misí a operací se jednotlivé země v současnosti účastní. Nejprve však budou země seřazeny dle několika kritérií.

Na následujícím obrázku jsou vyobrazeny všechny členské státy NATO, které jsou v tuto chvíli oficiálními členy organizace.

Obrázek 3: Členské státy NATO

Zdroj: převzato z geoawesomeness, 2019

3.1 Členské státy dle počtu obyvatel, rozlohy a HDP

Na následujících tabulkách jsou seřazené země nejprve dle počtu obyvatel, následně je pozornost věnována jejich rozloze a také jejich HDP.

Tabulka 6: Členské státy dle počtu obyvatel

Státy	Počet obyvatel	Státy	Počet obyvatel
USA	331 883 986	Maďarsko	9 799 351
Turecko	81 648 103	Bulharsko	7 012 640
Německo	80 313 272	Dánsko	5 841 522
Francie	67 611 479	Slovensko	5 443 336
UK	65 436 510	Norsko	5 421 399
Itálie	62 334 799	Chorvatsko	4 248 989
Španělsko	49 683 254	Albánie	3 066 126
Polsko	38 356 121	Litva	2 762 485
Kanada	36 136 376	Slovinsko	2 102 538
Rumunsko	21 381 356	Lotyšsko	1 902 424
Nizozemsko	17 216 476	Estonsko	1 236 641
Belgie	11 647 253	Lucembursko	617 185
Řecko	10 752 626	Černá Hora	612 107
Česká rep.	10 695 547	Island	347 183
Portugalsko	10 328 384		

Zdroj: Vlastní zpracování, Světové populační hodiny, 2019

V tabulce č. 6 jsou zobrazeny členské státy NATO, dle jejich počtu obyvatel. První příčku zaujímá USA, které má přes 331 mil. obyvatel. Následujícími dvěma státy jsou Turecko a Německo, které mají přes 80 mil. obyvatel. Čtvrtými a pátými nejlidnatějšími státy jsou Francie a Spojené království, v těchto zemích žije přes 65 mil. lidí. ČR zaujímá v této tabulce 14. pozici. Nejméně lidnatými členskými státy jsou Lucembursko, Černá Hora a Island. Lucembursko a Černá Hora mají cca 615 tis. obyvatel a Island bezmála 350 tis.

Tabulka 7: Členské státy dle rozlohy

STÁT	ROZLOHA (km ²)	STÁT	ROZLOHA (km ²)
Kanada	9 985 000	Portugalsko	92 212
USA	9 834 000	Česká rep.	78 865
Turecko	783 562	Litva	65 300
Francie	643 801	Lotyšsko	64 589
Španělsko	505 990	Chorvatsko	56 594
Německo	357 386	Slovensko	49 035
Norsko	385 203	Estonsko	45 226
Polsko	312 679	Dánsko	42 933
Itálie	301 338	Nizozemsko	42 508
UK	242 495	Belgie	30 688
Rumunsko	238 397	Albánie	28 748
Řecko	131 957	Slovinsko	20 273
Bulharsko	110 994	Černá Hora	13 812
Island	103 000	Lucembursko	2 586
Maďarsko	93 030		

Zdroj: Vlastní zpracování, Státy podle rozlohy, 2019

V tabulce č. 7 je zobrazeno pořadí členských států dle jejich rozlohy. První místo zaujímá Kanada s rozlohou 9 985 000 km². O pouhých 150 000 km² méně má na druhém místě USA. Turecko, Francie a Španělsko obsadily následující tři příčky. ČR se v této tabulce umístila na 17. místě mezi Portugalskem a Litvou. Poslední tři příčky patří Slovinsku s rozlohou téměř 20 300 km², Černé Hoře s necelými 14 000 km² a poslední v pořadí je Lucembursko s rozlohou bezmála 2 600 km².

Tabulka 8: Členské státy dle HDP

STÁT	HDP (miliard USD)	STÁT	HDP (miliard USD)
USA	19 390,6	Rumunsko	211,8
Německo	3 677,4	Řecko	200,3
UK	2 622,4	Maďarsko	139,1
Francie	2 582,5	Slovensko	95,77
Itálie	1 934,8	Lucembursko	62,4
Kanada	1 653,0	Bulharsko	56,83
Španělsko	1 311,3	Chorvatsko	54,85
Turecko	851,1	Slovinsko	48,77
Nizozemsko	826,2	Litva	47,17
Polsko	524,5	Lotyšsko	30,26
Belgie	492,7	Estonsko	25,92
Norsko	398,8	Island	23,91
Dánsko	324,9	Albánie	13,04
Portugalsko	217,6	Černá Hora	4,774
Česká rep.	215,7		

Zdroj: Vlastní zpracování, Worldbank, 2019

V tabulce č. 8 je zachycené pořadí jednotlivých států dle jejich HDP, částky jsou uvedené v jednotkách amerických dolarů (dále jen USD). První v této tabulce je USA s HDP bezmála 19 500 mil. USD, je to jediná země s tak vysokou částkou HDP. Dalšími v pořadí jsou Německo, Spojené království, Francie a Itálie, tyto státy mají minimálně pětkrát menší HDP než první zmíněná země. ČR v této tabulce obsadila 15. místo s HDP bezmála 216 mil. USD, které je srovnatelné s Portugalskem na 14. pozici. Posledními třemi státy jsou Island s HDP bezmála 24 mil. USD, Albánie cca 13 mil. USD a Černá Hora, jejíž HDP nedosahuje ani 5 mil. USD.

3.2 Stručná charakteristika členů

Albánie

Albánie neboli Albánská republika s hlavním městem Tirana je středomořský stát nacházející se na jihovýchodě Evropy. V této zemi žijí cca 3 miliony obyvatel. Albánie sousedí s Černou Horou, Srbskem, Makedonií a Řeckem. Albánská republika je členem v těchto organizacích: NATO, OSN, OBSE, Rady Evropy, WTO, Středoevropské zóny volného obchodu, Organizace islámské spolupráce a patří mezi zakládající členy Unie pro středomoří. Do NATO vstoupila tato země v roce 2009, ale spolupracovala s touto aliancí již od roku 1992. (Albanie.svetadily, 2019)

Podíl nákladů Albánie, což jsou přímé příspěvky do společného financování NATO, k 1. lednu 2018 se rovná 0,0841 %. Albánská armáda se účastní vojenských misí v Afghánistánu, Kosovu a také se účastní nasazení NATO v Egejském moři. (nato, 2019)

Belgie

Belgie nebo také Belgické království se nachází v západní Evropě u Severního moře. V této zemi žije asi 10 mil. obyvatel. Hlavním městem je Brusel, který je také sídlem NATO a některých institucí EU. Belgie je tedy zakládajícím členem NATO a dále to je členský stát v těchto organizacích: Benelux, OSN, EU, OBSE, Rada Evropy, atd. (armadapm, 2019)

Podíl výdajů Belgie k 1. lednu 2018 dosahoval 1,9506 %. Od roku 1988 prošly ozbrojené síly velkou reorganizací – původní ozbrojené síly byly redukovány o 20 %. V roce 1994 byla zrušena Základní vojenská služba a armáda je plně profesionalizována. Nyní patří mezi země, které jsou na misi v Afghánistánu. (armadapm, 2019, nato 2019)

Bulharsko

Bulharsko neboli Bulharská republika se rozkládá na Balkánském poloostrově na jihovýchodě Evropy. Hlavním městem je Sofia. Tato země je od roku 2004 členem NATO a od roku 2007 se řadí i mezi členské státy EU. (businessinfo, 2019)

Bulharsko odvádí 0,390 % do společného financování NATO. V této době se Bulharská republika účastní nevojenské mise v Afghánistánu a mise v Kosově. (nato 2019)

Černá Hora

Černá Hora neboli Republika Černá Hora vznikla teprve v roce 2006 a stala se nejmladší zemí Evropy. Hlavním městem je Podgorica. Černá Hora sousedí se čtyřmi státy: Chorvatskem, Srbskem, Albánií a Bosnou a Hercegovinou. V roce 2017 se stala zatím poslední zemí aliance NATO a usiluje o členství v EU. (cerna-hora.rovnou, 2019)

Sdílený podíl nákladů Černé Hory činil k začátku ledna 2018 0,0270 %. Republika se také podílí na nevojenské misi v Afghánistánu. (nato, 2019)

Česká republika

ČR, jejímž hlavním městem je Praha, leží ve středu Evropy. V této zemi žije asi 10,5 mil. obyvatel. Tato země sousedí s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem. ČR je členem OSN, OBSE, EU, NATO atd. (armadapm, 2019)

Podíl nákladů na ČR k 1. lednu 2018 je 0,9788 %. Armáda ČR se, díky členství v NATO, účastní zahraničních misí, aktuálně v Afghánistánu a v Kosovu. (MOČR, 2019; nato, 2019)

Dánsko

Dánsko, oficiálně Dánské království se rozkládá na Jutském poloostrově. Hlavním městem je Kodaň. Dánsko sousedí pouze s jedním státem, a tím je Německo. Dánské království je členem v mnoha organizacích, např.: OSN, EU, OBSE, Rada Evropy a také bylo jednou ze zakládajících zemí NATO. (armadapm, 2019)

Podíl nákladů na Dánsko k 1. lednu 2018 je 1,2157 %. Co se týče armády tohoto státu, tak po skončení studené války byla mobilizační síla snížena o 15 %. Dánská armáda se od roku 1948 aktivně účastní operací pod ochranou OSN. Dánsko se také zavázalo k zapojení armády, námořnictva i letectva. Armáda má své jednotky na operacích v Kosovu a Afghánistánu. (forsvaret, 2019; nato, 2019)

Estonsko

Estonsko je stát ležící v severní Evropě s hlavním městem Tallinn. Estonsko sousedí s Ruskem a Lotyšskem. Estonská republika osídluje cca 1 300 000 obyvatel. Tento stát má členství v EU, NATO a OECD. (businessinfo, 2019)

Do aliance NATO vstoupilo Estonsko roku 2004 a k prvnímu lednu loňského roku byl podíl sdíleného financování Estonska 0,1557 %. Aktuálně se Estonská republika účastní misí v Kosově a Afghánistánu. (nato, 2019)

Chorvatsko

Chorvatská republika je panonsko-jadranská země s hlavním městem Záhřeb. Země sousedí s pěti státy: Černou Horou, Bosnou a Hercegovinou, Srbskem, Maďarskem a Slovinskem. Chorvatsko obývá 4,4 milionů obyvatel. Tento stát je členem v mnoha organizacích, kterými jsou například OBSE, OSN, NATO, EU, UNESCO, atd. (Chorvatsko, 2016; celysvet, 2019)

Chorvatská republika se stala členem NATO v roce 2009 a její podíl nákladů na začátku loňského roku činil 0,2767 %. Nyní se Chorvatsko podílí na udržení bezpečného prostředí v Kosově a účastní se podpůrné mise v Afghánistánu. (nato, 2019)

Francie

Francie nebo také Francouzská republika se nachází na Pyrenejském poloostrově. Jejím hlavním městem je Paříž, kde má své sídlo mimo jiných organizací např. organizace OECD. V této zemi žije 67 milionů obyvatel. Francie je členem v mnoha světových organizacích, mezi které patří např.: OSN, NATO, EU, WTO, OECD. (businessinfo, 2019; cundr, 2019)

Francie byla jednou z dvanácti zakládajících zemí NATO. Podíl nákladů, které Francie odvádí do společného financování, činil v lednu 2018 10,4986. (nato, 2019)

Island

Island neboli Islandská republika je ostrov sopečného původu, který omývá Atlantský oceán a Severní ledový oceán. Hlavním městem je zde Reykjavík. K prvnímu lednu 2018 byl počet obyvatel tohoto ostrova necelých 350 tisíc. Island má členství v organizacích jako jsou: NATO, OBSE, OSN, UNESCO, OECD, atd. (businessinfo, 2019)

Tato země je jednou z 12 zakládajících zemí NATO a do společného financování byl podíl nákladů této země 0,0597 %. V této chvíli se Island účastní nevojenské mise v Afghánistánu. (nato, 2019)

Itálie

Itálie či Italská republika, se rozkládá na Apeninském poloostrově, který se nachází v jižní Evropě. Hlavním městem Itálie je Řím. Tato země sousedí s Francií, Švýcarskem, Rakouskem a Slovinskem. Na tomto poloostrově žije 60,5 mil. obyvatel. Italská republika je členem v mnoha světových organizacích, např.: OSN, NATO, EU, WTO, OBSE, atd. (cundr, 2019)

Itálie byla jednou ze zakládajících zemí organizace NATO. Díky členství má také náklady s tím spojené, v lednu 2018 činily sdílené náklady 8,1400 %. V současné době se Itálie s dalšími státy účastní misí v Afghánistánu a Kosovu. (nato, 2019)

Kanada

Kanada je stát, který zaujímá severní část Severní Ameriky. Hlavním městem Kanady je Ottawa a tato země sousedí pouze s jedním státem a to se Spojenými státy americkými. V Kanadě žije bezmála 37 mil. obyvatel. Stejně tak jako již zmíněné země je i Kanada členem NATO, OECD, WTO nebo také OSN. (euroskop, 2019)

Kanada je členem NATO již od roku 1949, byla tedy jedním ze zakládajících členů. Podíl sdílených nákladů této země je k 1. lednu 2018 6,3763 %. Aktuálně Kanada plní spolu s dalšími misí v Kosovu. (nato, 2019)

Litva

Litevská republika s hlavním městem Vilnius se řadí mezi pobaltské země, leží tedy v severovýchodní Evropě. Jejími sousedy jsou Lotyšsko, Bělorusko, Rusko a Polsko. Litvu obývá pouze 2,8 mil. obyvatel. Řadí se mezi členy NATO, EU a například Rady Evropy. (businessinfo, 2019)

Tato republika přistoupila k NATO v roce 2004, její podíl nákladů činil k 1. lednu 2018 0,2379 %. V této době se také účastní misí v Kosovu a Afghánistánu. (nato, 2019)

Lotyšsko

Lotyšská republika, jejímž hlavním městem je Riga, se rozkládá na severovýchodě Evropy. Sousedí tedy s Estonskem, Ruskem, Litvou a Běloruskem. V tomto státě se nachází necelých 2 mil. obyvatel. Lotyšsko je členskou zemí v NATO, EU a Rady Evropy. (businessinfo, 2019)

Členem NATO se tato země stala v roce 2004. Díky společnému financování NATO, činil podíl těchto nákladů Lotyšsku k začátku loňského roku 0,1478 %. Nyní se Lotyšská republika účastní mise k udržení bezpečnosti v Afghánistánu. (nato, 2019)

Lucembursko

Lucembursko neboli Lucemburské velkovévodství je země nacházející se v západní Evropě. Hlavním městem je Lucemburk. V této zemi žije pouze necelých 600 tis. obyvatel. Sousedními státy jsou Německo, Francie a Belgie. Lucembursko je členem v několika světových organizacích, jako jsou: EU, NATO, OSN, OBSE a OECD. (geops, 2019)

V alianci NATO je tato země od roku 1949, tudíž je to jedna ze zakládajících zemí. Do společných rozpočtů této organizace činil podíl nákladů k 1. lednu 2018 0,1569 %. Nyní pomáhá udržovat bezpečnost na misí v Afghánistánu. (nato, 2019)

Maďarsko

Maďarská republika s hlavním městem Budapešť se nachází ve střední Evropě. Mezi sousední státy patří Slovensko, Rakousko, Slovinsko, Chorvatsko, Ukrajina, Rumunsko

a Srbsko. Maďarsko má necelých 9,8 mil. obyvatel. Tato republika je členem NATO, EU, WTO, OECD. (cundr, 2019)

Tato země se stala členem NATO v roce 1999. Podíl sdílených nákladů tohoto státu činil k 1. lednu 2018 0,7041 %. V současné době se Maďarsko účastní mise v Kosovu a také nevojenské mise v Afghánistánu. (nato, 2019)

Německo

Spolková republika Německo je středoevropskou zemí s hlavním městem Berlín. Sousedí s Francií, Nizozemskem, Dánskem, ČR, Polskem, Rakouskem, Švýcarskem, Belgií a Lucemburskem. V Německu žije necelých 82,8 mil. lidí. Tato země je členem např.: NATO, EU, OSN (portal.mpsv, 2019)

Spolková republika Německo se od roku 1955 řadí mezi členské státy NATO. Od roku 1990 se k západnímu Německu připojilo Německo východní. Vypočtený podíl nákladů této země se k 1. lednu 2018 vyšplhal na 14,7638 %. Německo pomáhá spolu s dalšími státy v tuto chvíli na udržení bezpečnosti v Kosovu, dále na nevojenské misi v Afghánistánu a také se účastní mise spojené s nelegální migrací odehrávající se v Egejském moři. (nato, 2019)

Nizozemsko

Nizozemsko je stát v západní Evropě s hlavním městem Amsterdam. V tomto státě žije necelých 17,1 mil. obyvatel. Sousedními státy jsou Spolková republika Německo a Belgie. Nizozemí je členem v těchto organizacích: BENELUX, EU, NATO, OSN, OBSE, OECD, atd. (BUSINESSINFO, 2019)

Nizozemsko je jednou ze zakládajících států NATO. Náklady Nizozemska, tedy jejich podíl, ve vztahu k NATO činily k začátku roku 2018 3,1985 %. Nizozemská armáda se podílí na misi v Afghánistánu, kde pomáhá spolu s dalšími zajišťovat bezpečnost tamních obyvatel. (nato, 2019)

Norsko

Norsko, oficiálně také Norské království se nachází na Skandinávském poloostrově. Hlavním městem tohoto státu je Oslo. V Norsku žije necelých 5,2 mil. obyvatel. Sousedními státy jsou Finsko, Švédsko a Rusko. Tato země je členem NATO, OBSE, OECD, Rady Evropy a mnoha dalších organizací. (businessinfo, 2019)

Norské království je také jedním ze zakládajících států NATO, je tedy člen od roku 1949. Podíl přímých příspěvků Norska k 1. lednu 2018 dosahoval 1,6472 %. Přispívá rovněž k operacím v Kosovu a Afghánistánu, kde pomáhají tamním vládám udržovat bezpečnost obyvatel. (nato, 2019)

Polsko

Polská republika s hlavním městem Varšava je další středoevropskou zemí. V této zemi žije bezmála 38 mil. obyvatel. Německo, ČR, Slovensko, Bělorusko, Ukrajina, Litva a Rusko jsou sousední státy Polska. Tento stát je mimo jiné členem EU, NATO, OECD a WTO. (businessinfo, 2019)

Do aliance NATO přistoupilo Polsko roku 1999. Jeho podíl nákladů dosahoval v lednu 2018 2,7683 %. V Kosovu a Afghánistánu plní teď spolu s dalšími členskými státy bezpečnostní mise. (nato, 2019)

Portugalsko

Portugalská republika s hlavním městem Lisabon se nachází na západě Pyrenejského poloostrova. Tento stát obývá 10,3 mil. obyvatel. Státní hranice má Portugalsko pouze se Španělskem. Portugalsko je členem v mnoha světových organizacích, mezi ty nejdůležitější patří: OSN, NATO a EU. (businessinfo, 2019)

V roce 1949 se stala jednou ze zakládajících zemí organizace NATO. Podíl přímých příspěvků na Portugalskou republiku k 1. lednu 2018 dělal 0,725 %. Nevojenská mise v Afghánistánu a udržení bezpečného prostředí v Kosovu jsou nynější operace Portugalska v rámci NATO. (nato, 2019)

Rumunsko

Rumunsko je stát v jihovýchodní Evropě. Jeho hlavním městem je Bukurešť. Okolo Rumunska leží státy Ukrajina, Srbsko, Moldavsko, Maďarsko a Bulharsko. V této zemi žije 19,6 mil. obyvatel. Rumunsko má členství v několika mezinárodních aliancích jako je OSN, NATO, EU, OBSE, WTO a v mnoha dalších. (businessinfo, 2019)

Rumunsko se do aliance NATO přidalo roku 2004. Podíl společného financování Rumunska k 1. lednu 2018 dosahoval 1,1384 %. Aktuálně se tato země účastní operace v Kosovu a také nevojenské operace v Afghánistánu. (nato, 2019)

Řecko

Řecká republika, s hlavním městem Athény, je stát ležící v jižní části Balkánského poloostrova. Své státní hranice sdílí s Albánií, Makedonií, Bulharskem a Tureckem. Tento stát obydluje cca 10,7 mil. obyvatel. Řecko je další ze členů NATO, OSN, EU a Rady Evropy. (poznaj-řecko, 2019; businessinfo, 2019)

Řecká republika se řadí mezi členské státy NATO od roku 1952. Díky dohodě o sdílených nákladech, dosahoval podíl Řecka k 1. lednu 2018 0,9801 %. V této době se tato republika aktivně účastní na zahraničních operacích NATO v Kosově, nevojenské misi v Afghánistánu, a také v Egejském moři, kde se snaží spolu s ostatními spojenci zastavit nelegální migrace. (nato, 2019)

Slovensko

Slovenská republika je středoevropská země s hlavním městem Bratislava. Jejími sousedy jsou ČR, Rakousko, Maďarsko, Ukrajina a Polsko. Na Slovensku žije asi 5,4 mil. obyvatel. Co se týče mezinárodních organizací, je Slovensko člen například EU, NATO, OSN, UNESCO, OECD a mnoha dalších. (slovakie, 2019)

Stejně jako Slovenská republika, tak i Slovensko je členem NATO až od roku 2004. Díky společně financovaným rozpočtům činil podíl nákladů Slovenska k 1. lednu 2018 0,4784 %. Jeho aktuální mise se odehrává v Afghánistánu, kde spolu s dalšími pomáhá při udržení národní bezpečnosti. (nato, 2019)

Slovinsko

Slovinská republika, s hlavním městem Lublaň, se řadí mezi středoevropské státy. Jejími sousedy jsou Rakousko, Maďarsko, Itálie a Chorvatsko. V tomto státě žije bezmála 2,07 mil. obyvatel. Slovinsko je členem v organizacích jako je NATO, OBSE, OSN, WTO, EU a dalších. (businessinfo, 2019, europa, 2019)

Do organizace NATO se Slovinská republika připojila až roku 2004. Podíl sdílených nákladů Slovinska k 1. lednu 2018 dosáhl 0,2109 %. Aktuálními operacemi, kterým Slovinsko přispívá v rámci NATO, je operace v Kosovu a Afghánistánu. (nato, 2019)

Španělsko

Španělské království s hlavním městem Madrid je stát ležící na Pyrenejském poloostrově. Mezi sousední státy se řadí Gibraltar, Portugalsko, Andora a Francie. Ve Španělsku žije 46,5 mil. obyvatel. Mezi organizace, kterými je Španělsko členem, patří:

OSN, NATO, EU, WHO, UNESCO a mnoho dalších. (spanelskekralovstvi, 2019; celysvet, 2019)

Španělské království se připojilo k NATO v roce 1982. Podíl nákladů na Španělsko, činil v lednu 2018 5,5534. Jeho aktuální operace je v Afghánistánu, kde napomáhá při udržení národní bezpečnosti. (nato, 2019)

Spojené státy americké

Spojené státy americké s hlavním městem Washington D. C. je seskupení padesáti států v Severní Americe. Ve všech státech unie je dohromady asi 325,7 mil. obyvatel. Sousedními státy jsou Kanada a Mexiko. Spojené státy se řadí mezi členy NATO, OSN, OECD a mnoha dalších. (amerika, 2019; euroskop, 2019)

Spojené státy americké jsou jednou ze zakládajících zemí NATO. Podíl nákladů na Spojené státy činil v lednu 2018 22,1387 %, tento podíl je zdaleka nejvyšší ze všech zemí NATO. Aktuálně přispívá k udržení bezpečnosti v Kosově a Afghánistánu. (nato, 2019)

Spojené království

Spojené království Velké Británie a Severního Irsku s hlavním městem Londýn je spojení čtyř zemí unie. Jelikož je Spojené království seskupení čtyř ostrovních zemí, má Spojené království pouze jednoho souseda a to Irsko. V unii žije asi 66 mil. lidí. Je členem NATO, OSN, Rady Evropy a prozatím i EU. (europa, 2019)

Spojené království je jedním ze zakládajících členských zemí NATO. Podíl nákladů Spojeného království se k 1. lednu 2018 vyšplhal na 10,4581 %. V této době se Spojené království účastní misí v Kosově, Afghánistánu, Egejském moři. (nato, 2019)

Turecko

Turecká republika s hlavním městem Istanbul je země ležící na dvou kontinentech, kterými jsou Evropa a Asie. V tomto státě žije necelých 80 mil. obyvatel. Sousedními státy Turecka jsou: Řecko a Bulharsko na evropském kontinentu a Gruzie, Arménie, Ázerbájdžán, Irák, Írán a Sýrie v Asii. Turecká republika je členskou zemí NATO, Rady Evropy, OECD, OSN a dalších. (turecko, 2019)

Rok 1952 byl rokem, kdy se připojilo Turecko k organizaci NATO. Pokud jde o společné financování NATO, v lednu 2018 podíl nákladů Turecka dosahoval 4,3819 %. Účastní se s dalšími členskými státy operací v Kosově, Afghánistánu a Egejském moři, kde

chrání bezpečnost tamních obyvatel nebo zabraňují nelegální migraci obyvatel.
(nato, 2019)

4 VOJENSKÉ VÝDAJE STÁTŮ V LETECH 1993 - 2017

V této budou uvedeny konkrétní číselné údaje o vojenských výdajích jednotlivých zemí NATO od roku 1993 do roku 2017. V této části není uvedena země Island, z důvodu chybějících dat této země.

4.1 Vojenské výdaje dle počtu obyvatel

Tato část se zabývá vojenskými výdaji na obyvatele od roku 1993 do roku 2017. Vojenské výdaje na obyvatele jsou uvedeny v jednotkách USD.

Tabulka 9: Vojenské výdaje na obyvatele (1993 - 1997)

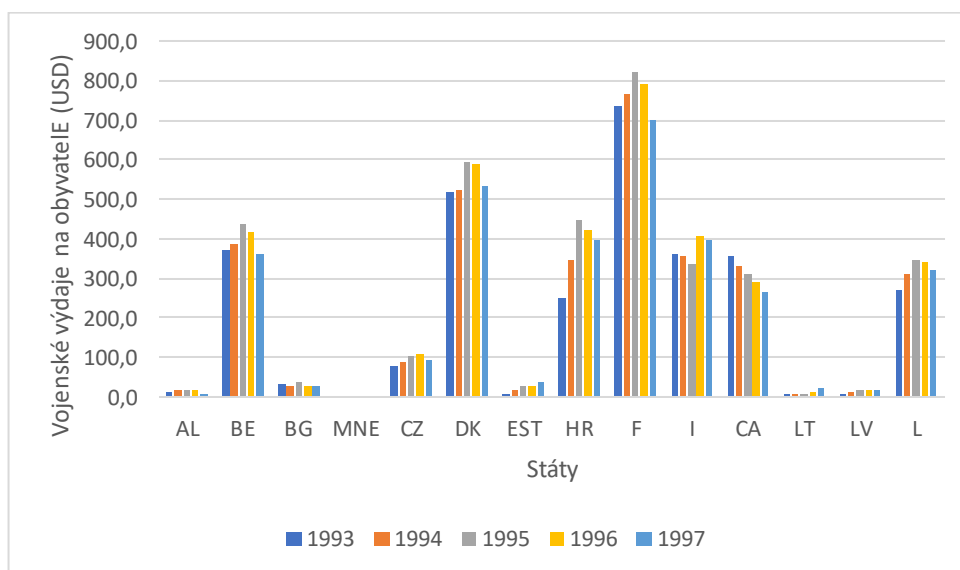
Stát/rok	1993	1994	1995	1996	1997
Albánie	12,3	15,8	16,4	14,8	9,6
Belgie	370,2	388,4	436,8	415,5	360,3
Bulharsko	33,0	28,6	37,1	25,8	29,8
Černá Hora	x	x	x	x	x
Česká republika	78,7	90,6	102,8	108,6	95,6
Dánsko	516,7	521,7	595,9	587,3	531,4
Estonsko	8,8	17,3	25,4	29,2	37,6
Chorvatsko	248,8	348,9	446,3	423,8	396,5
Francie	737,6	765,5	820,2	793,2	703,0
Itálie	359,4	355,7	338,4	409,6	397,4
Kanada	357,7	330,0	312,9	290,9	265,7
Litva	5,7	5,8	8,4	11,7	21,1
Lotyšsko	6,9	13,3	17,4	15,4	15,5
Lucembursko	272,4	313,1	348,5	341,8	319,2
	1993	1994	1995	1996	1997
Maďarsko	71,0	73,1	59,1	56,6	67,5
Německo	462,2	448,9	506,6	478,8	407,6
Nizozemsko	462,1	464,4	517,9	503,0	436,9
Norsko	735,6	783,9	803,3	805,1	735,9
Polsko	55,4	58,7	70,7	80,1	82,8
Portugalsko	218,0	215,1	263,1	255,2	233,4
Rumunsko	31,1	40,5	42,8	38,3	47,5
Řecko	318,3	335,7	387,4	424,0	417,2
Slovensko	49,9	55,9	117,1	119,1	92,7
Slovinsko	115,1	119,2	168,0	165,9	146,3
Španělsko	253,3	253,8	286,8	282,3	245,8
Spojené státy americké	1144,7	1096,4	1049,7	1009,7	1015,4
Spojené království	591,3	596,7	590,7	593,1	611,4
Turecko	124,9	92,0	113,0	126,4	129,1

Zdroj: SIPRI databáze, 2019

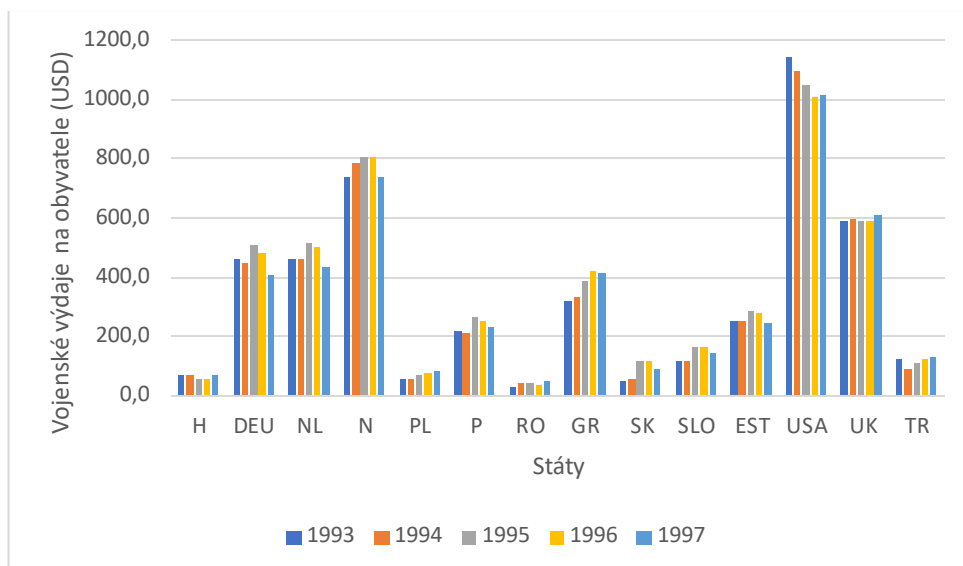
Na obrázku č. 4 a č. 5 jsou graficky znázorněny údaje z předchozí tabulky, které dokládají, že nejvyšší vojenské výdaje na obyvatele má samozřejmě USA, kde se tato částka pohybuje nad 1000 USD. Dalšími zeměmi s vyššími vojenskými výdaji jsou Norsko a Francie, kde tyto výdaje překračují částku 700 USD. Spojené království v průběhu těchto let má skoro totožné vojenské výdaje, které se pohybují okolo částky 600 USD.

ČR se řadí mezi státy, které nemají tak vysoké vojenské výdaje v porovnání s výše jmenovanými. Její vojenské výdaje se v těchto letech pohybují okolo 100 USD, výdaje ČR jsou ve srovnání například se Slovenskem od roku 1995 o trochu nižší, ale stále srovnatelné.

Státy, které mají dle počtu obyvatel nejmenší vojenské výdaje, jsou: Bulharsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko a Rumunsko, kde výdaje na obyvatele v těchto letech nepřekročily částku 100 USD.

Obrázek 4: Vojenské výdaje na obyvatele I. (1993 - 1997)

Obrázek 5: Vojenské výdaje na obyvatele II. (1993 - 1997)

Tabulka 10: Vojenské výdaje na obyvatele (1998 - 2002)

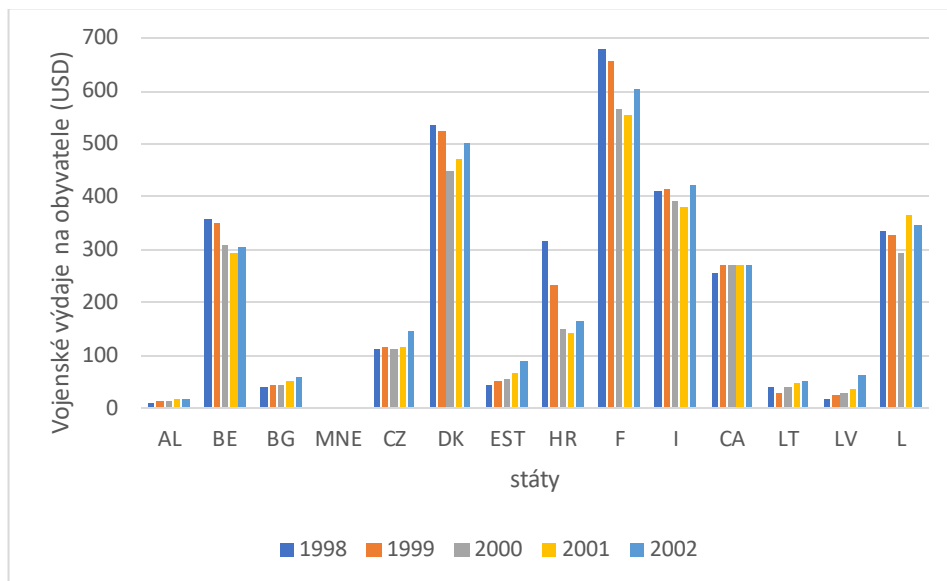
Stát/rok	1998	1999	2000	2001	2002
Albánie	10,8	13,7	14,5	17,0	18,8
Belgie	357,9	350,9	310,3	294,2	303,6
Bulharsko	39,4	44,3	43,9	51,2	58,0
Černá Hora	x	x	x	x	x
Česká republika	113,0	117,0	112,5	115,1	145,8
Dánsko	537,0	523,3	447,9	471,3	501,4
Estonsko	42,6	52,6	56,0	67,4	88,3
Chorvatsko	317,7	232,5	149,0	142,8	166,9
Francie	678,3	655,8	567,3	555,4	604,5
Itálie	410,8	414,4	391,2	382,7	421,5
Kanada	256,8	269,6	270,0	270,0	271,2
Litva	38,9	30,2	40,1	48,0	52,7
Lotyšsko	17,4	23,5	29,4	36,9	63,1
Lucembursko	336,1	326,4	293,9	364,1	345,7
	1998	1999	2000	2001	2002
Maďarsko	60,2	68,6	70,0	82,9	106,1
Německo	406,7	400,1	345,5	336,4	359,4
Nizozemsko	434,2	443,7	375,0	387,1	417,6
Norsko	747,6	739,7	649,5	655,7	894,4
Polsko	90,5	83,7	81,6	94,2	98,1
Portugalsko	227,4	233,4	212,9	223,6	249,2
Rumunsko	55,8	42,9	42,3	44,8	48,3
Řecko	437,4	452,0	409,7	395,9	422,1
Slovensko	73,7	60,6	63,4	73,0	81,5
Slovinsko	151,5	138,2	111,8	136,5	164,4
Španělsko	256,5	274,1	251,2	247,0	244,6
Spojené státy americké	995,4	1007,6	1069,9	1097,9	1240,7
Spojené království	629,7	620,5	598,0	597,3	668,2
Turecko	143,2	159,8	158,0	112,4	138,9

Zdroj: SIPRI databáze, 2019

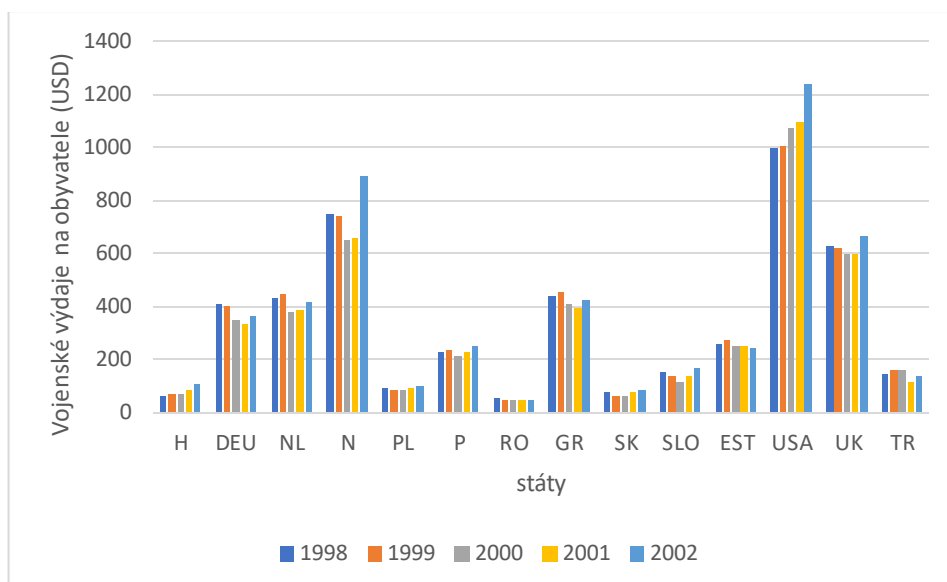
Na obrázku č. 6 a 7 jsou vyobrazeny data z tabulky č. 10, kde má USA opět zřetelně vyšší výdaje než ostatní země, ale srovnatelné s daty z tabulky č. 9. Vojenské výdaje této země v průběhu těchto let postupně rostou, až nad částku 1200 USD. Norsko se v průběhu let vyšplhalo na bezmála 900 USD. Další zemí, která stojí za zmínku je Francie, kde v průběhu let vojenské výdaje klesaly, ale v roce 2002 začaly stoupat. Data z let 1998 – 2002 dokládají snížení vojenských výdajů na obyvatele této země o cca 100 USD. V letech 1998 až 2002 se tato částka pohybuje okolo 600 USD. Spojené království se pohybuje taktéž okolo 600 USD na obyvatele.

Vojenské výdaje na obyvatele ČR v průběhu let činily až bezmála 150 USD. V těchto vyobrazených letech již nejsou výdaje ČR srovnatelné se Slovenskem, to v průběhu těchto let mělo vojenské výdaje okolo 75 USD.

Albánie, Bulharsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Polsko, Rumunsko a Slovensko jsou státy, kde se během let 1998 – 2002 vojenské výdaje na obyvatele nevyšplhali nad 100 USD. Jediná Albánie svými výdaji na obyvatele nepřekročila v průběhu let 1993 – 2002 hranici 20 USD.

Obrázek 6: Vojenské výdaje na obyvatele I. (1998-2002)

Obrázek 7: Vojenské výdaje na obyvatele II. (1998-2002)

Tabulka 11: Vojenské výdaje na obyvatele (2003 - 2007)

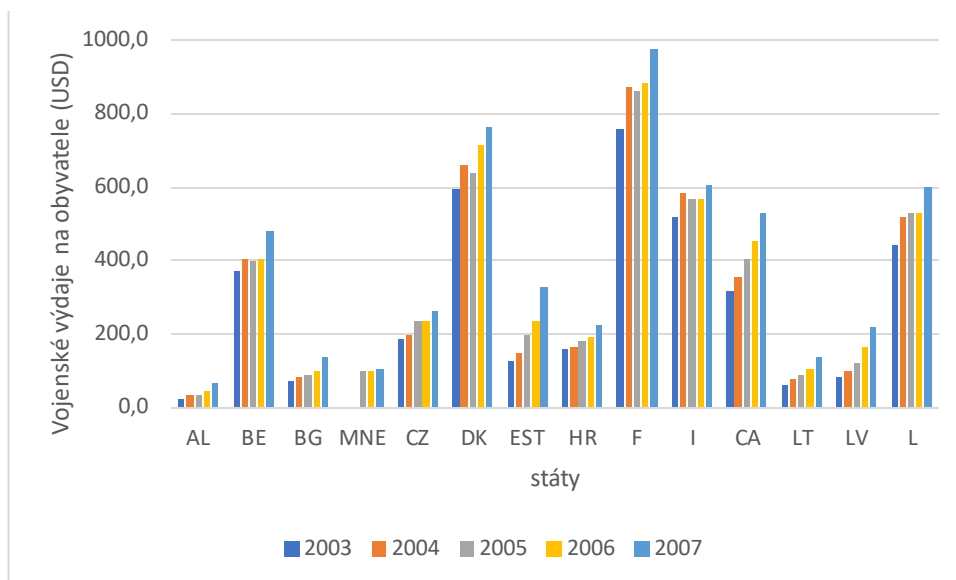
Stát/rok	2003	2004	2005	2006	2007
Albánie	24,5	32,6	35,8	46,2	64,4
Belgie	372,0	406,7	400,9	405,7	482,7
Bulharsko	72,9	84,0	91,0	98,5	136,4
Černá Hora	x	x	98,7	100,9	103,6
Česká republika	184,2	199,4	237,8	237,9	261,4
Dánsko	593,9	662,4	639,7	715,7	763,4
Estonsko	124,9	150,3	196,2	233,6	330,5
Chorvatsko	161,6	166,7	182,5	194,3	224,4
Francie	758,3	870,6	864,0	885,1	978,0
Itálie	520,1	583,2	570,1	565,5	606,3
Kanada	314,9	354,8	402,3	453,7	527,5
Litva	61,7	80,1	90,8	106,4	135,6
Lotyšsko	82,0	100,6	121,0	165,3	219,0
Lucembursko	444,1	519,4	532,4	530,8	602,6
	2003	2004	2005	2006	2007
Maďarsko	138,2	151,5	158,2	140,2	177,2
Německo	429,1	465,1	465,9	467,2	523,1
Nizozemsko	515,8	575,7	584,5	621,5	695,5
Norsko	988,5	1062,9	1054,5	1072,5	1244,9
Polsko	108,0	124,5	153,7	172,6	224,1
Portugalsko	296,5	353,3	382,3	383,7	410,7
Rumunsko	57,5	70,9	92,2	106,0	124,0
Řecko	447,9	556,1	621,9	670,9	749,8
Slovensko	115,7	131,7	152,5	168,8	211,0
Slovinsko	209,6	247,6	257,6	303,8	344,0
Španělsko	302,0	352,1	363,2	385,7	442,0
Spojené státy americké	1431,7	1588,4	1705,5	1771,7	1852,9
Spojené království	787,9	901,2	914,8	945,4	1074,4
Turecko	155,5	163,0	177,9	194,3	220,1

Zdroj: SIPRI databáze, 2019

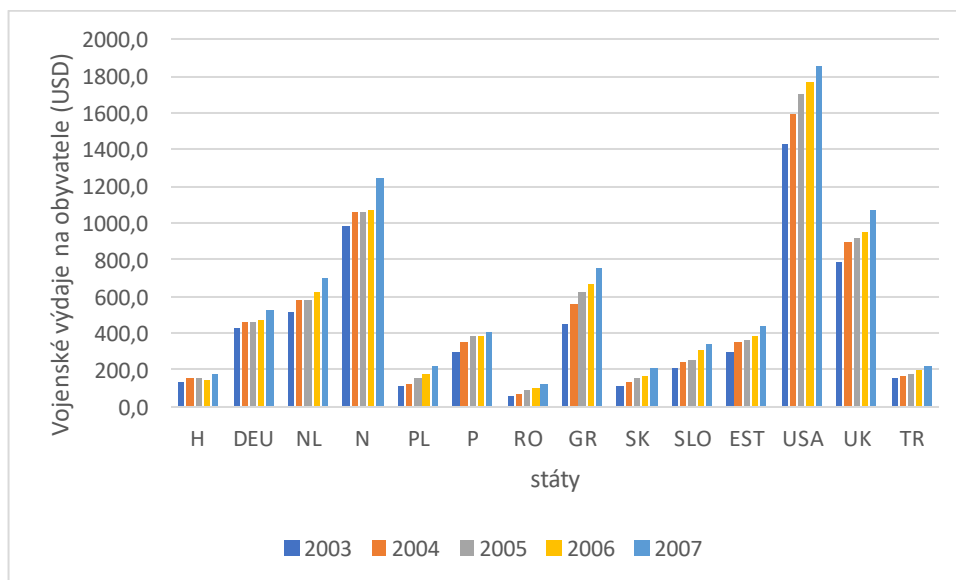
Dle tabulky č. 11 jsou údaje o vojenských výdajích na obyvatele vyobrazeny na obrázcích č. 13 a 14. USA se v průběhu let 2003 – 2007 dostává na cca 1850 USD na obyvatele. Výdaje Norska v těchto letech sahají až k bezmála 1250 USD na osobu. V těchto letech jsou výdaje Francie vyšší než v předchozích pěti letech. Během let 2003 – 2007 narostly o cca 200 USD. Spojené království se během těchto let dostalo na částku cca 1070 USD, což je o 300 USD více než v roce 2003.

ČR se pomalým nárůstem dostává až na částku cca 260 USD. Slovensko v těchto letech zvýšilo výdaje o 100 USD, kdy v roce 2007 činily cca 210 USD na obyvatele.

Nejméně vojenských výdajů na obyvatele má stále Albánie, kde vojenské výdaje nepřesahují 65 USD, jako jediná se nedostala přes hranici 100 USD. Bulharsko, Litva a Rumunsko se dostávají v roce 2007 na částku cca 130 USD. Lotyšsko a Polsko přesahují hranici 200 USD. A Estonsko zvýšilo výdaje o 200 USD na 330 USD na obyvatele.

Obrázek 8: Vojenské výdaje na obyvatele I. (2003 - 2007)

Obrázek 9: Vojenské výdaje na obyvatele II. (2003 - 2007)

Tabulka 12: Vojenské výdaje na obyvatele (2008 - 2012)

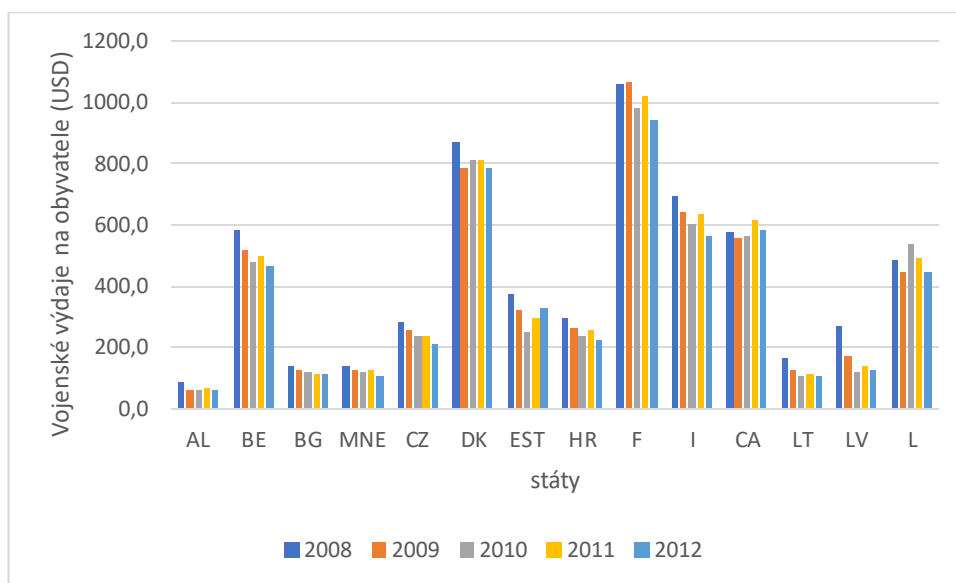
Stát/rok	2008	2009	2010	2011	2012
Albánie	85,5	61,7	63,2	67,3	62,7
Belgie	584,1	517,5	479,5	499,3	466,4
Bulharsko	138,2	129,2	120,7	112,7	110,5
Černá Hora	137,0	123,1	120,3	126,9	108,1
Česká republika	280,0	259,2	237,1	234,1	209,8
Dánsko	870,9	784,8	810,7	809,4	788,2
Estonsko	377,5	325,1	249,4	293,0	329,7
Chorvatsko	297,8	260,1	234,7	256,5	222,3
Francie	1059,0	1066,9	980,2	1019,8	943,4
Itálie	693,1	642,2	603,3	638,1	564,7
Kanada	579,0	560,4	565,3	619,4	586,0
Litva	168,4	127,8	104,5	111,9	108,2
Lotyšsko	267,9	169,6	122,6	141,9	123,8
Lucembursko	488,0	449,3	539,8	494,2	446,1
	2008	2009	2010	2011	2012
Maďarsko	187,0	148,2	136,1	148,7	134,0
Německo	592,6	586,3	571,8	594,8	573,2
Nizozemsko	746,9	729,6	672,6	695,9	617,3
Norsko	1335,2	1283,5	1330,1	1461,8	1425,4
Polsko	243,9	206,2	229,4	246,7	234,5
Portugalsko	451,8	464,3	443,0	461,6	391,0
Rumunsko	144,1	107,9	102,1	117,3	104,3
Řecko	926,0	929,9	713,2	624,1	519,9
Slovensko	261,5	250,0	210,5	196,8	188,3
Slovinsko	409,7	392,5	377,5	324,2	263,8
Španělsko	483,2	434,2	421,3	419,9	402,5
Spojené státy americké	2047,4	2184,3	2262,1	2286,9	2185,5
Spojené království	1057,1	923,3	917,5	944,5	910,4
Turecko	243,1	229,2	248,0	235,7	240,8

Zdroj: SIPRI databáze, 2019

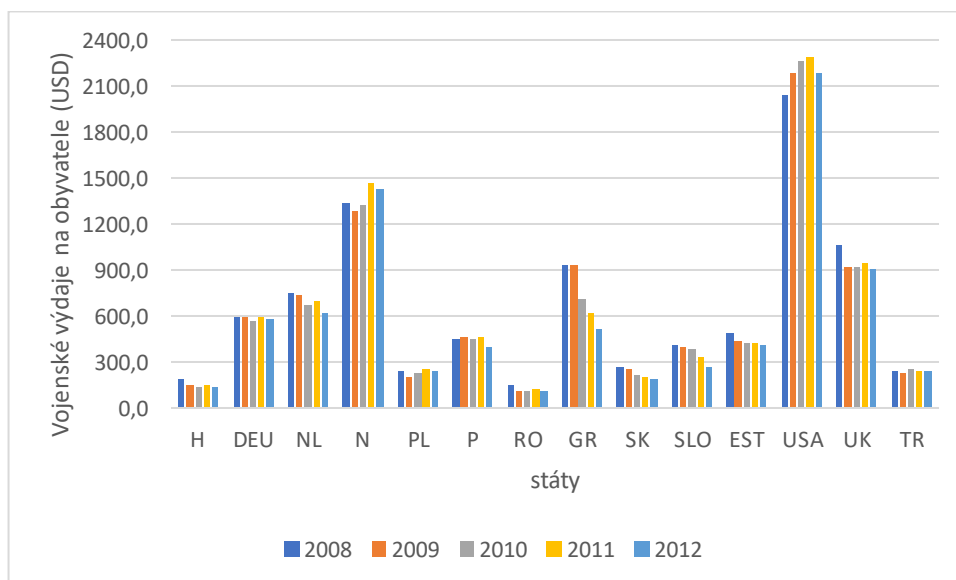
Na obrázku č. 10 a 11 jsou vyobrazeny data z tabulky č. 12, kde vidíme tři země s nejvyššími výdaji za roky 2008 až 2012, těmito zeměmi jsou: USA (okolo 2200 USD na obyvatele), Norsko (1400 USD na obyvatele) a Francie (1000 USD na obyvatele).

Ostatní země jsou pod hranicí 1000 USD na osobu, ČR v těchto letech snižuje výdaje z 280 USD na 210 USD, v tuto dobu jsou výdaje ČR srovnatelné s Chorvatskem, kde je rozdíl mezi výdaji cca 10 USD. Slovenské výdaje také klesly o cca 70 USD na osobu.

Nejmenší výdaje má stále Albánie, v roce 2008 činily bezmála 86 USD a do roku 2012 se snížily na necelých 63 USD na osobu. Srovnatelné údaje má Bulharsko a Černá Hora, u kterých se vojenské výdaje pohybují okolo 137,5 USD v roce 2008 a klesly do roku 2012 na částku okolo 109 USD. Litva se v roce 2012 dostala také na 109 USD na obyvatele, ovšem v roce 2008 byly výdaje vyšší než u předchozích dvou zemí cca o 30 USD.

Obrázek 10: Vojenské výdaje na obyvatele I. (2008 - 2012)

Obrázek 11: Vojenské výdaje na obyvatele II. (2008 - 2012)

Tabulka 13: Vojenské výdaje na obyvatele (2013 - 2017)

Stát/rok	2013	2014	2015	2016	2017
Albánie	61,7	61,0	45,3	44,7	55,4
Belgie	472,0	462,7	372,3	379,8	389,2
Bulharsko	123,8	115,7	92,1	105,9	122,3
Černá Hora	103,4	107,6	90,6	98,2	118,1
Česká republika	202,8	190,9	167,9	184,2	210,3
Dánsko	747,9	716,3	591,4	629,0	661,9
Estonsko	362,7	388,5	352,4	379,2	409,5
Chorvatsko	223,7	212,9	177,9	166,6	184,3
Francie	976,5	991,0	858,6	886,2	889,1
Itálie	568,0	529,9	425,1	474,6	492,5
Kanada	525,2	501,4	499,3	499,7	561,6
Litva	118,4	144,1	160,7	218,7	280,9
Lotyšsko	139,0	146,7	141,9	206,5	263,5
Lucembursko	474,8	501,5	487,3	452,9	544,9
	2013	2014	2015	2016	2017
Maďarsko	130,1	123,3	115,7	132,1	145,5
Německo	565,2	565,7	487,3	507,6	539,8
Nizozemsko	607,3	611,8	511,7	536,6	589,9
Norsko	1455,9	1426,8	1118,3	1141,3	1238,0
Polsko	242,1	270,2	266,9	239,7	262,2
Portugalsko	448,7	392,7	342,2	344,1	365,4
Rumunsko	122,2	134,8	129,8	133,7	203,5
Řecko	499,5	491,0	429,5	443,8	456,4
Slovensko	178,4	183,6	181,3	184,2	206,8
Slovinsko	245,3	234,8	193,2	216,2	229,5
Španělsko	369,2	369,3	327,4	302,4	350,1
Spojené státy americké	2027,4	1919,7	1863,2	1862,6	1879,3
Spojené království	879,7	910,3	823,6	731,4	713,1
Turecko	246,2	230,7	202,9	224,5	225,3

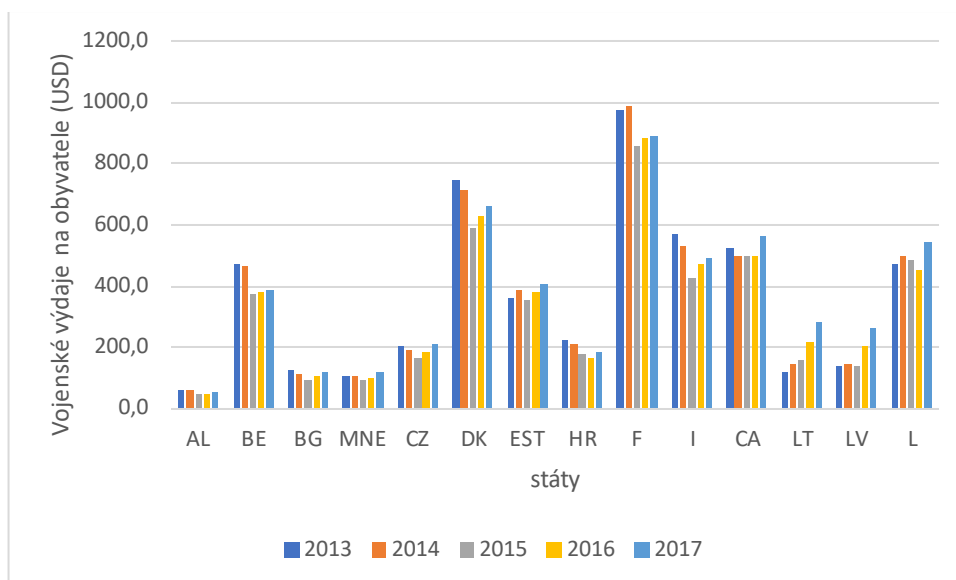
Zdroj: SIPRI databáze, 2019

Tabulka č. 13 zobrazuje poslední pětileté období vojenských výdajů na obyvatele, které je znázorněné na obrázku č. 12 a 13. Během posledního sledovaného období vojenské výdaje USA klesaly z cca 2020 USD na necelých 1880 USD, stále ale tato země má nejvyšší vojenské výdaje. Norsko během těchto pěti let snížilo výdaje z cca 1450 USD na bezmála 1240 USD. Výdaje Francie v posledních pěti letech byly nižší než 1000 USD na osobu. Klesly v průběhu o cca 85 USD (z cca 975 na 890 USD).

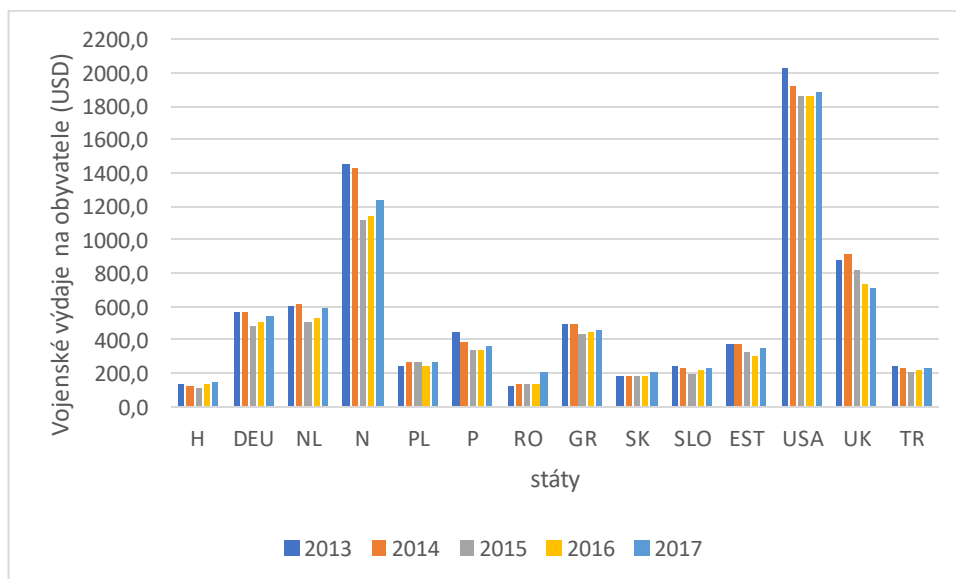
Výdaje ČR mezi roky 2013 a 2015 klesaly a od roku 2015 stoupaly, v roce 2013 činily cca 200 USD, v roce 2015 cca 168 USD a v posledním roce vzrostly na 210 USD na

osobu. Na konci sledovaného období se výdaje ČR téměř shodují s výdaji Slovenska a Rumunska.

Albánie má stále nejmenší výdaje ze všech zemí. Bulharsko a Černá Hora mají během posledního období srovnatelné výdaje, také Turecko a Slovinsko mají srovnatelné údaje.

Obrázek 12: Vojenské výdaje na obyvatele I. (2013 - 2017)

Obrázek 13: Vojenské výdaje na obyvatele II. (2013 - 2017)

4.2 Vojenské výdaje jako procento HDP

Tato část je věnována vojenským výdajům, které jsou vyjádřeny jako procento z HDP jednotlivých zemí za roky 1993 – 2017. Hodnoty v tabulkách č. 14, 15, 16, 17 a 18 jsou udávány v procentech.

Tabulka 14: Vojenské výdaje států jako procento HDP (1993 - 1997)

Stát/rok	1993	1994	1995	1996	1997
Albánie	3,2	2,5	2,1	1,4	1,3
Belgie	1,7	1,7	1,6	1,5	1,5
Bulharsko	2,6	2,5	2,4	2,4	2,4
Černá Hora	x	x	x	x	x
Česká republika	2,3	2,3	1,8	1,7	1,7
Dánsko	1,9	1,8	1,7	1,6	1,6
Estonsko	0,8	1,0	1,0	0,9	1,0
Chorvatsko	10,7	11,1	9,3	8,3	8,9
Francie	3,2	3,2	3,0	2,9	2,8
Itálie	2,0	1,9	1,7	1,8	1,8
Kanada	1,8	1,7	1,6	1,4	1,2
Litva	0,8	0,5	0,5	0,5	0,7
Lotyšsko	0,7	0,8	0,8	0,6	0,6
Lucembursko	0,8	0,8	0,7	0,6	0,7
	1993	1994	1995	1996	1997
Maďarsko	1,9	1,8	1,3	1,3	1,5
Německo	1,8	1,6	1,6	1,6	1,5
Nizozemsko	2,0	1,9	1,8	1,8	1,7
Norsko	2,7	2,7	2,3	2,2	2,0
Polsko	2,5	2,3	2,0	2,0	2,0
Portugalsko	2,4	2,2	2,3	2,1	2,0
Rumunsko	2,7	3,1	2,6	2,4	3,0
Řecko	3,6	3,6	3,2	3,3	3,4
Slovensko	2,0	1,9	3,2	3,0	2,3
Slovinsko	1,8	1,7	1,6	1,5	1,4
Španělsko	2,0	2,0	1,9	1,8	1,7
Spojené státy americké	4,3	3,9	3,6	3,4	3,2
Spojené království	3,2	3,0	2,6	2,5	2,3
Turecko	3,9	4,1	3,9	4,1	4,1

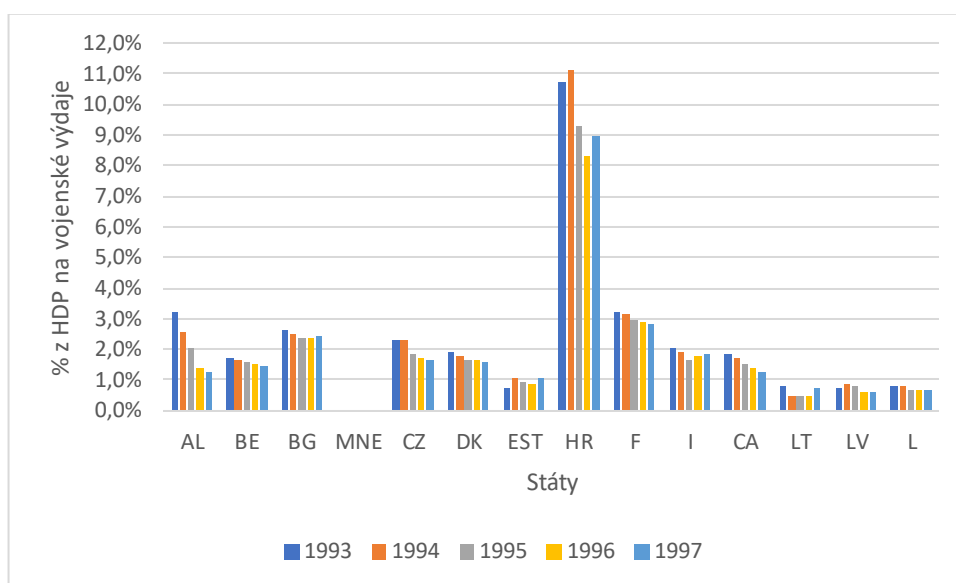
Zdroj: SIPRI databáze, 2019

Na následujících obrázcích č. 14 a 15 jsou graficky zobrazeny data z tabulky č. 14. V těchto letech má nejvyšší výdaje jako procento HDP Chorvatsko, kde v roce 1993 dosahují hodnoty k bezmála 11 % HDP, během let se snížily na hodnotu 9 %. Dalšími

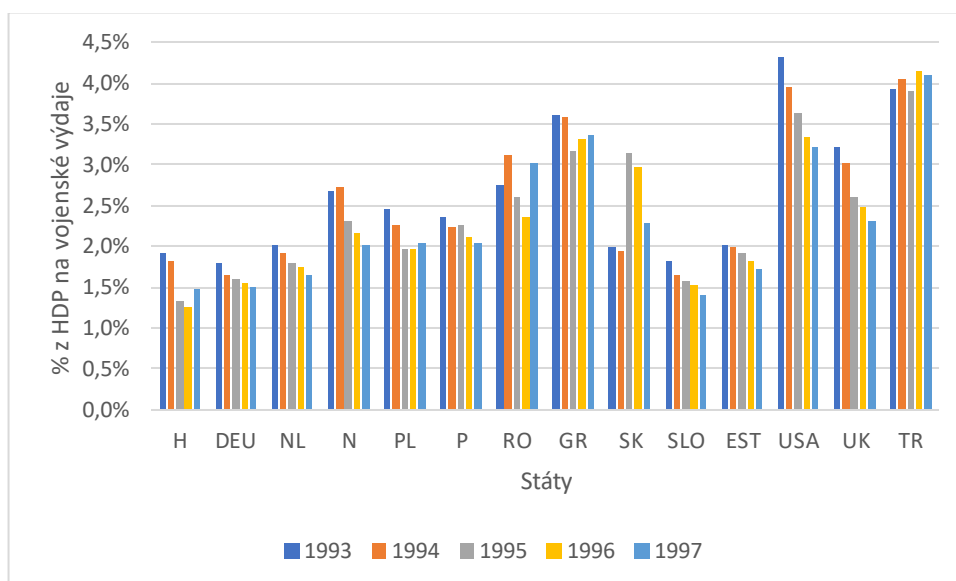
zeměmi, které mají v těchto letech procento z HDP vyšší než 3 %, jsou: USA, Řecko a Turecko.

Zeměmi, které v průběhu sledovaných let splňují hranici 2 % z HDP, která byla v roce 2006 stanovena jako minimální požadavek na vojenské výdaje, jsou: Bulharsko, Chorvatsko, Francie, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, USA, Spojené království a Turecko.

Některé země zpočátku hranici 2 % procent také splňovaly, ovšem během tohoto období tato procenta klesla. Mezi tyto země patří: Albánie, ČR, Itálie, Nizozemsko, Slovensko a Španělsko. Ostatní země byly v průběhu let pod touto zmíněnou hranicí.

Obrázek 14: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (1993 - 1997)

Obrázek 15: Vojenské výdaje států jako procento HDP II. (1993 - 1997)

Tabulka 15: Vojenské výdaje států jako procento HDP (1998 - 2002)

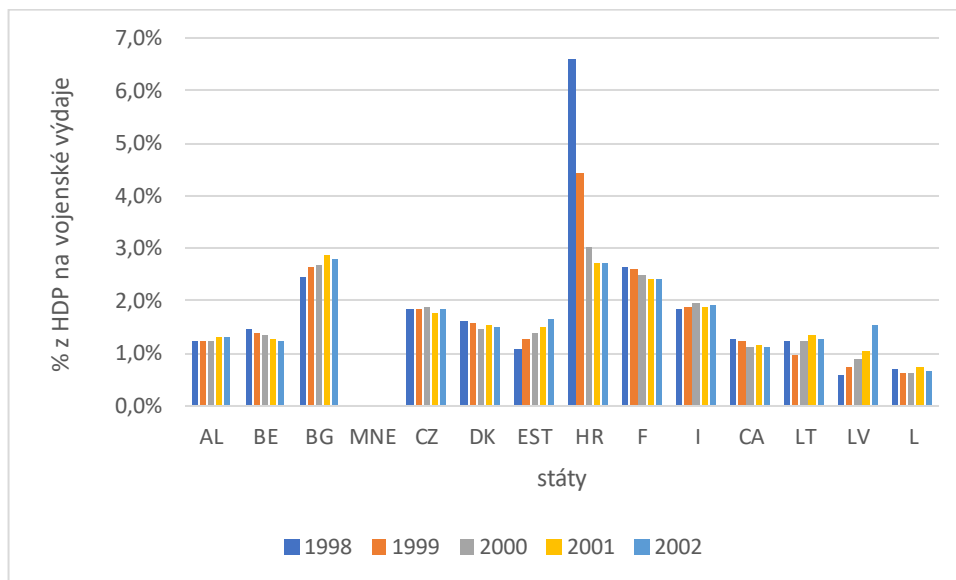
Stát/rok	1998	1999	2000	2001	2002
Albánie	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3
Belgie	1,5	1,4	1,3	1,3	1,2
Bulharsko	2,5	2,6	2,7	2,9	2,8
Černá Hora	x	x	x	x	x
Česká republika	1,8	1,9	1,9	1,8	1,8
Dánsko	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5
Estonsko	1,1	1,3	1,4	1,5	1,7
Chorvatsko	6,6	4,4	3,0	2,7	2,7
Francie	2,7	2,6	2,5	2,4	2,4
Itálie	1,9	1,9	2,0	1,9	1,9
Kanada	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
Litva	1,2	1,0	1,2	1,4	1,3
Lotyšsko	0,6	0,8	0,9	1,0	1,5
Lucembursko	0,7	0,6	0,6	0,8	0,6
	1998	1999	2000	2001	2002
Maďarsko	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6
Německo	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4
Nizozemsko	1,6	1,6	1,4	1,5	1,4
Norsko	2,2	2,0	1,7	1,7	2,1
Polsko	2,0	1,9	1,8	1,9	1,9
Portugalsko	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Rumunsko	3,0	2,6	2,5	2,4	2,3
Řecko	3,5	3,4	3,5	3,3	3,1
Slovensko	1,7	1,6	1,7	1,8	1,8
Slovinsko	1,4	1,2	1,1	1,3	1,4
Španělsko	1,8	1,8	1,7	1,6	1,5
Spojené státy americké	3,0	2,9	2,9	2,9	3,2
Spojené království	2,3	2,2	2,2	2,2	2,3
Turecko	3,2	3,9	3,7	3,6	3,8

Zdroj: SIPRI databáze, 2019

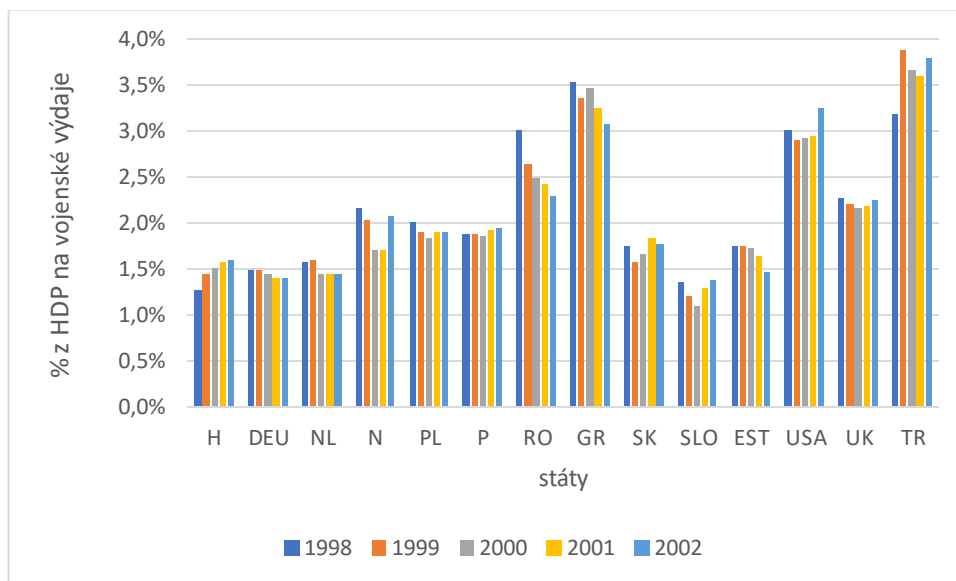
V tabulce č. 15 jsou data za roky 1998 – 2002, které jsou následně vyobrazeny na obrázcích č. 16 a 17. Z těchto dat má znovu největší procentuální podíl Chorvatsko (v letech 1998 a 1999), od roku 2000 má nejvíce Turecko až do roku 2002.

V tomto období překročila sledovaná 2 % státy: Bulharsko, Chorvatsko, Francie, Itálie (v roce 2000), Norsko (v letech 1998, 1999 a 2002), Polsko (v roce 1999), Rumunsko, Řecko, USA, Spojené království a Turecko. Ostatní státy tuto hranici v žádném z těchto let nespĺnily.

Pouze Lucembursko se nedostalo ani přes hranici 2 %, jeho podíl činil v těchto letech 0,6 - 0,8 % HDP. Dále v letech 1998 – 2000 se přes tuto hranici nedostalo ani Lotyšsko.

Obrázek 16: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (1998 - 2002)

Obrázek 17: Vojenské výdaje států jako procento HDP II. (1998 - 2002)

Tabulka 16: Vojenské výdaje států jako procento HDP (2003 - 2007)

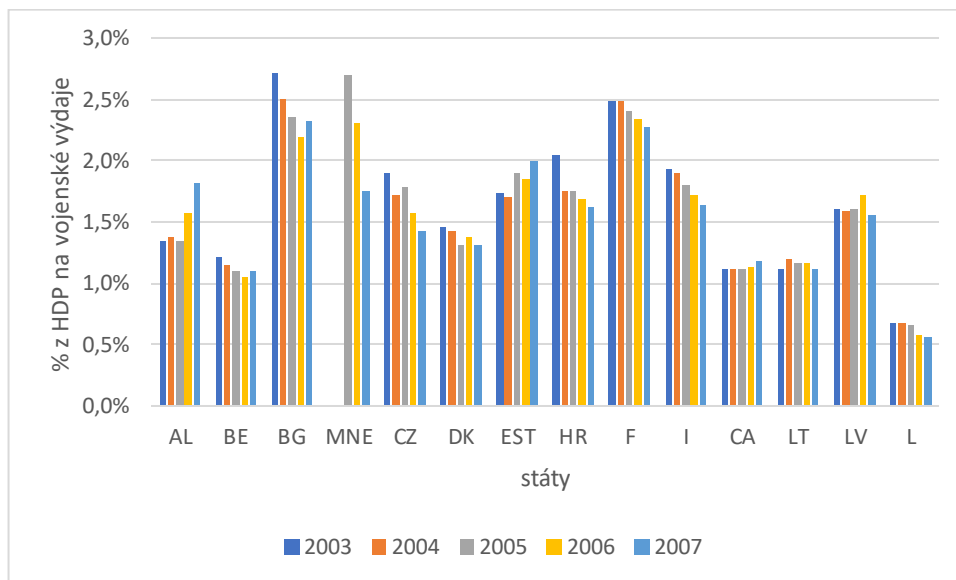
Stát/rok	2003	2004	2005	2006	2007
Albánie	1,3	1,4	1,4	1,6	1,8
Belgie	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1
Bulharsko	2,7	2,5	2,4	2,2	2,3
Černá Hora	x	x	2,7	2,3	1,7
Česká republika	1,9	1,7	1,8	1,6	1,4
Dánsko	1,5	1,4	1,3	1,4	1,3
Estonsko	1,7	1,7	1,9	1,9	2,0
Chorvatsko	2,0	1,8	1,8	1,7	1,6
Francie	2,5	2,5	2,4	2,3	2,3
Itálie	1,9	1,9	1,8	1,7	1,6
Kanada	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
Litva	1,1	1,2	1,2	1,2	1,1
Lotyšsko	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6
Lucembursko	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
	2003	2004	2005	2006	2007
Maďarsko	1,6	1,5	1,4	1,2	1,3
Německo	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2
Nizozemsko	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4
Norsko	2,0	1,8	1,6	1,5	1,5
Polsko	1,9	1,9	1,9	1,9	2,0
Portugalsko	1,9	2,0	2,0	1,9	1,8
Rumunsko	2,1	2,0	2,0	1,8	1,5
Řecko	2,5	2,6	2,8	2,8	2,7
Slovensko	1,8	1,6	1,7	1,6	1,5
Slovinsko	1,4	1,4	1,4	1,5	1,4
Španělsko	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Spojené státy americké	3,6	3,8	3,8	3,8	3,8
Spojené království	2,3	2,3	2,2	2,1	2,2
Turecko	3,3	2,7	2,4	2,4	2,3

Zdroj: SIPRI databáze, 2019

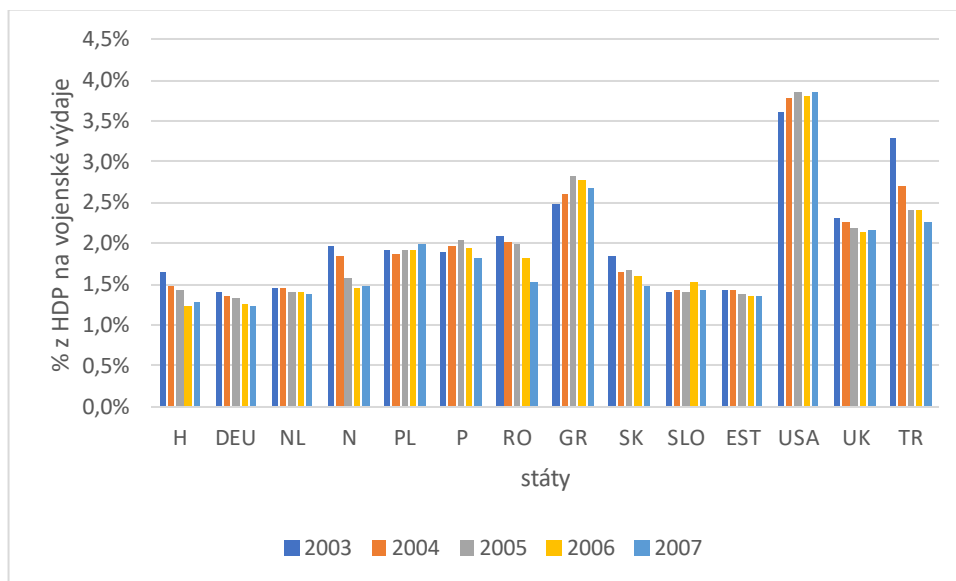
Tabulka č. 16 zobrazuje data z let 2003 – 2007, na obrázcích č. 18 a 19 jsou tato data graficky zpracována. V tomto sledovaném pětiletém období má největší podíl HDP USA, v roce 2003 to jsou 3,6 % a v následujících čtyřech letech 3,8 % HDP.

V tomto období překročily 2 % tyto země: Bulharsko, Černá Hora (v letech 2005 a 2006), Estonsko (v roce 2007), Chorvatsko (v roce 2003), Francie, Norsko (v roce 2003), Polsko (v roce 2007), Portugalsko (2004, 2005), Rumunsko (v letech 2003, 2004 a 2005), Řecko, USA, Spojené království a Turecko. Zbylé státy nesplnily tuto hranici ani v jednom roce z tohoto období.

V tomto období se pouze Lucembursko nedostalo ani nad hranici 1 %, jeho procentuální podíl činil v těchto letech 0,6 – 0,7 % HDP.

Obrázek 18: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (2003 - 2007)

Obrázek 19: Vojenské výdaje států jako procento HDP II. (2003 - 2007)

Tabulka 17: Vojenské výdaje států jako procento HDP (2008 - 2012)

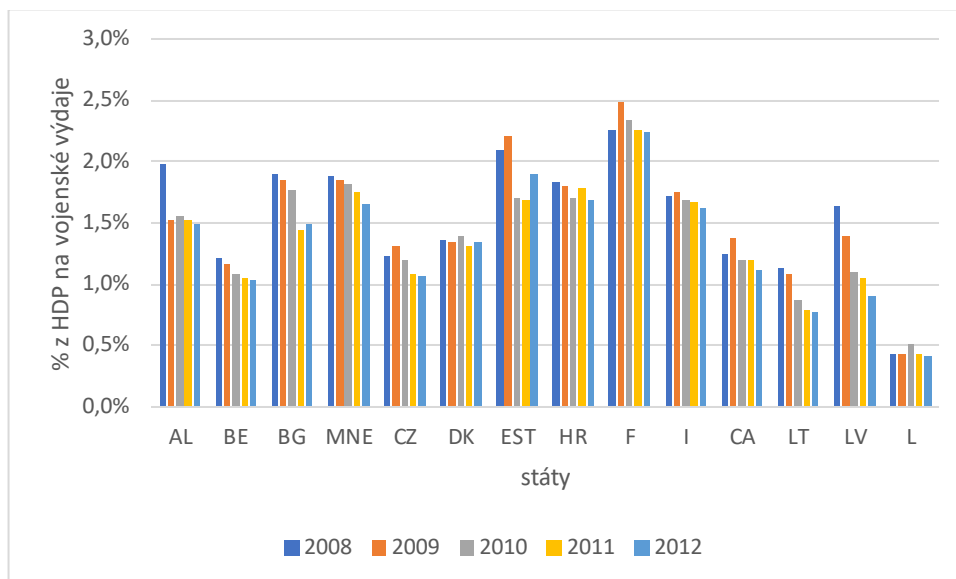
Stát/rok	2008	2009	2010	2011	2012
Albánie	2,0	1,5	1,6	1,5	1,5
Belgie	1,2	1,2	1,1	1,0	1,0
Bulharsko	1,9	1,9	1,8	1,4	1,5
Černá Hora	1,9	1,9	1,8	1,7	1,7
Česká republika	1,2	1,3	1,2	1,1	1,1
Dánsko	1,4	1,4	1,4	1,3	1,4
Estonsko	2,1	2,2	1,7	1,7	1,9
Chorvatsko	1,8	1,8	1,7	1,8	1,7
Francie	2,3	2,5	2,3	2,3	2,2
Itálie	1,7	1,8	1,7	1,7	1,6
Kanada	1,2	1,4	1,2	1,2	1,1
Litva	1,1	1,1	0,9	0,8	0,8
Lotyšsko	1,6	1,4	1,1	1,0	0,9
Lucembursko	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4
	2008	2009	2010	2011	2012
Maďarsko	1,2	1,1	1,0	1,1	1,0
Německo	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3
Nizozemsko	1,3	1,4	1,3	1,3	1,3
Norsko	1,4	1,6	1,5	1,5	1,4
Polsko	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Portugalsko	1,8	2,0	2,0	2,0	1,9
Rumunsko	1,4	1,3	1,2	1,3	1,2
Řecko	3,0	3,2	2,7	2,5	2,4
Slovensko	1,5	1,5	1,3	1,1	1,1
Slovinsko	1,5	1,6	1,6	1,3	1,2
Španělsko	1,4	1,3	1,4	1,3	1,4
Spojené státy americké	4,2	4,6	4,7	4,6	4,2
Spojené království	2,3	2,4	2,4	2,3	2,2
Turecko	2,2	2,5	2,3	2,1	2,1

Zdroj: SIPRI databáze, 2019

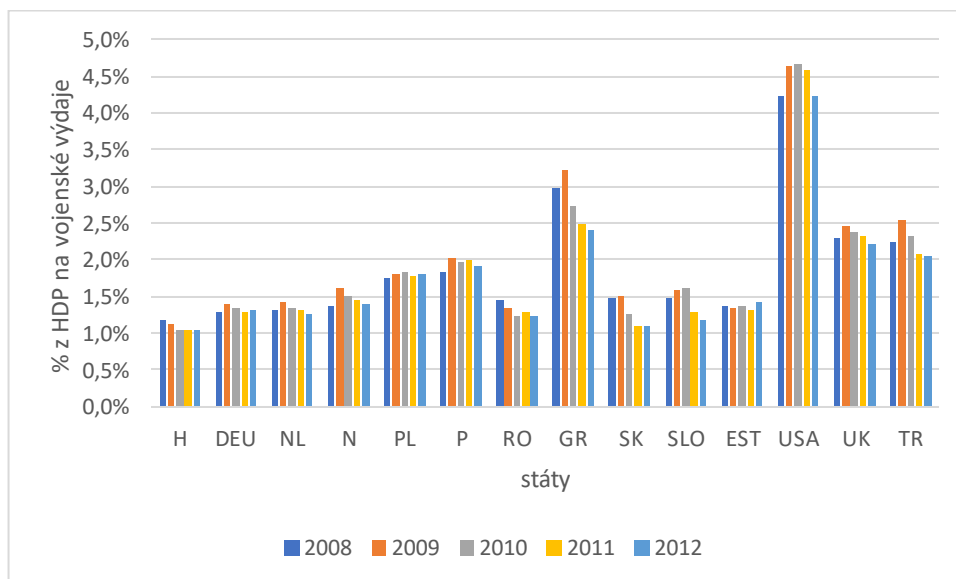
Tabulka č. 17 zobrazuje data z let 2008 – 2012, která jsou graficky znázorněna na obrázcích č. 20 a 21 na následující stránce. V tomto období má nejvyšší procentní podíl HDP USA.

Hranici 2 % překračují tyto státy: Albánie (rok 2008), Estonsko (v letech 2008 a 2009), Francie, Portugalsko (v letech 2009, 2010 a 2011), Řecko, USA, Spojené království a Turecko.

V tomto období odvádí nejméně Lucembursko (0,4 – 0,5 %), pod 1 % se dostaly také státy: Litva (v letech 2010, 2011 a 2012) a Lotyšsko (v roce 2012).

Obrázek 20: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (2008 - 2012)

Obrázek 21: Vojenské výdaje států jako procento HDP II. (2008 - 2012)

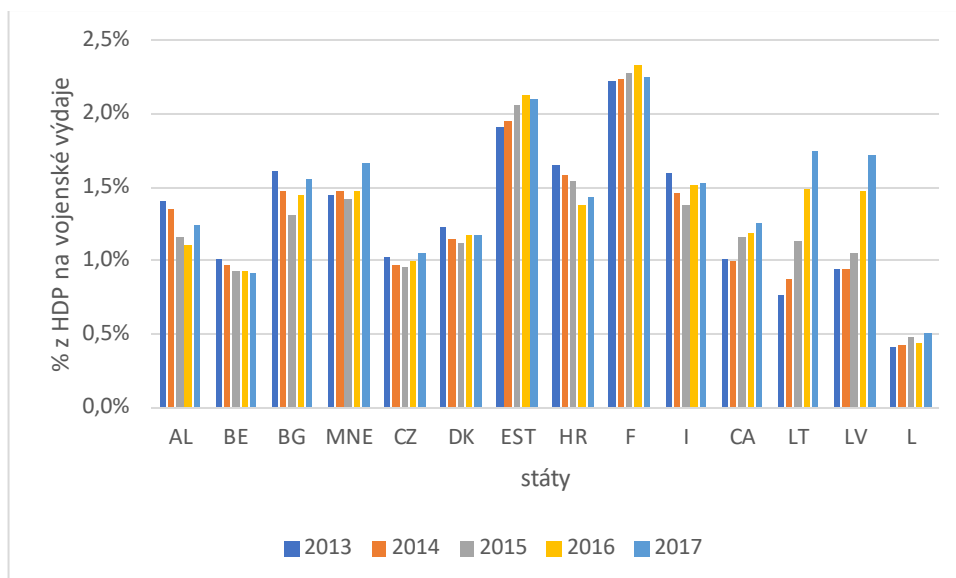
Tabulka 18: Vojenské výdaje států jako procento HDP (2013 - 2017)

Stát/rok	2013	2014	2015	2016	2017
Albánie	1,4	1,3	1,2	1,1	1,2
Belgie	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9
Bulharsko	1,6	1,5	1,3	1,4	1,6
Černá Hora	1,5	1,5	1,4	1,5	1,7
Česká republika	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Dánsko	1,2	1,2	1,1	1,2	1,2
Estonsko	1,9	2,0	2,1	2,1	2,1
Chorvatsko	1,7	1,6	1,5	1,4	1,4
Francie	2,2	2,2	2,3	2,3	2,3
Itálie	1,6	1,5	1,4	1,5	1,5
Kanada	1,0	1,0	1,2	1,2	1,3
Litva	0,8	0,9	1,1	1,5	1,7
Lotyšsko	0,9	0,9	1,1	1,5	1,7
Lucembursko	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5
	2013	2014	2015	2016	2017
Maďarsko	1,0	0,9	0,9	1,0	1,1
Německo	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Nizozemsko	1,2	1,2	1,1	1,2	1,2
Norsko	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6
Polsko	1,8	1,9	2,1	2,0	2,0
Portugalsko	2,1	1,8	1,8	1,7	1,7
Rumunsko	1,3	1,3	1,5	1,4	2,0
Řecko	2,4	2,3	2,5	2,6	2,5
Slovensko	1,0	1,0	1,1	1,1	1,2
Slovinsko	1,1	1,0	0,9	1,0	1,0
Španělsko	1,3	1,2	1,3	1,1	1,2
Spojené státy americké	3,8	3,5	3,3	3,2	3,1
Spojené království	2,1	2,0	1,9	1,8	1,8
Turecko	2,0	1,9	1,8	2,1	2,2

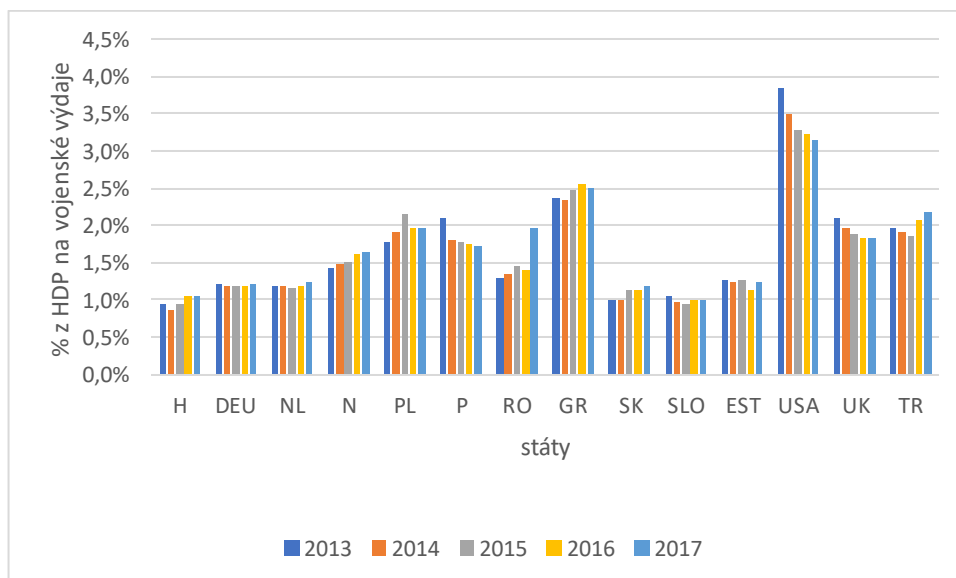
Zdroj: SIPRI databáze, 2019

Poslední sledované období je zobrazené v tabulce č. 18 a graficky znázorněné na obrázcích č. 22 a 23. V tomto období splňují 2 % pouze země: Estonsko (od roku 2014), Francie, Polsko (od roku 2015), Portugalsko (v roce 2013), Řecko, USA, Spojené království (v letech 2013 a 2014) a Turecko (v letech 2013 a 2017).

Pod hranici 1 % se dostaly státy: Belgie (v letech 2015 – 2017), Litva a Lotyšsko (v letech 2013 a 2014), Lucembursko, Maďarsko (v letech 2014 a 2015) a Slovinsko (v roce 2015).

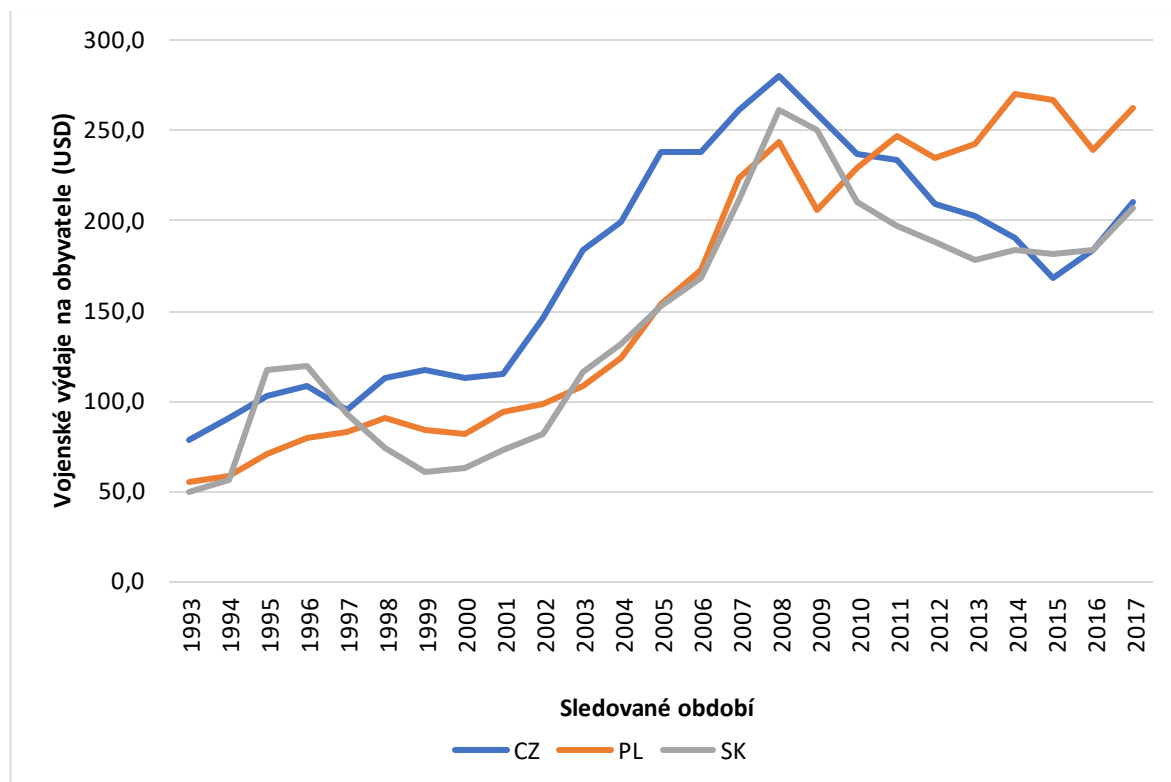
Obrázek 22: Vojenské výdaje států jako procento HDP I. (2013 - 2017)

Obrázek 23: Vojenské výdaje států jako procento HDP II. (2013 - 2017)

Na obrázku č. 24 jsou vyobrazeny vojenské výdaje na obyvatele od roku 1993 do roku 2017 ČR, Slovenska a Polska. Vojenské výdaje ČR ve sledovaném období dosahovaly hodnot od 78,7 USD na obyvatele po 280 USD na obyvatele (odpověď na 3. výzkumnou otázku).

ČR má od roku 1997 po rok 2011 z těchto zemí nejvyšší výdaje, od tohoto roku má nejvíce Polsko. Slovensko svými výdaji převyšuje ČR a Polsko pouze v letech 1995 a 1996. Křivka polských výdajů má spíše růstový charakter s občasnými výkyvy, oproti tomu křivky ČR a Slovenska rostou s občasnými výkyvy do roku 2008, od tohoto roku výdaje ČR klesají a opět stoupají až v roce 2016 (odpověď na výzkumnou otázku č. 4).

Obrázek 24: Vojenské výdaje na obyvatele (CZ, PL, SK) 1993 - 2017

4.3 Hodnocení

Pokud jde o zhodnocení vývoje vojenských výdajů na obyvatele, tak z dat uvedených v této kapitole je patrné, že vojenské výdaje jednotlivých zemí mají spíše rostoucí charakter s občasnými menšími výkyvy. Nejvyšší vojenské výdaje má USA (odpověď na 1. výzkumnou otázku), za ním se drží Norsko, Francie a Spojené království. Nejnižší vojenské výdaje má za celé sledované období Albánie, u které výdaje stoupaly až do roku 2008, kdy měla výdaje 85.5 USD, následující roky výdaje této země pomalu klesají. V důsledku finanční krize, která nastala v roce 2009, došlo u členských států k poklesu vojenských výdajů, ale do roku 2017, který je posledním sledovaným rokem, vojenské výdaje většiny sledovaných států začaly opět stoupat.

Další data, která byla sledována, jsou vojenské výdaje jako procento HDP. Chorvatsko mělo v letech 1993 – 1999 nejvyšší procento HDP, které bylo zapříčiněno válkou v bývalé Jugoslávii, která probíhala v letech 1991 – 2001 (odpověď na 2. výzkumnou otázku). Během dalších let se do popředí dostávají státy Turecko a USA. V průběhu sledovaného období se přes hranici 2 % nedostaly státy: Kanada, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Slovinsko, Belgie, Německo a Lucembursko. Ostatní státy tuto hranici splnily alespoň v jednom roce z daného období.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo identifikovat a posoudit rozdíly v úrovni vojenských výdajů jednotlivých členských států Severoatlantické aliance.

Práce byla členěna do čtyř kapitol. První kapitola se zabývala dvěma tématy, těmi byly bezpečnost a mezinárodní organizace. V souvislosti s bezpečností byla v této kapitole zmíněna i její definice dle autora knihy Česká bezpečnostní terminologie, dále byly zmíněny dva základní významy bezpečnosti dle knihy Kapitoly o bezpečnosti. Následně byl popsán rozdíl mezi pojmy hrozba a riziko a posledním předmětem bezpečnosti je oblast bezpečnostní politiky, která byla v první kapitole vysvětlena.

Dále se první kapitola věnovala mezinárodním organizacím, byly zde zmíněny definice mezinárodních organizací dle autora knihy Mezinárodní organizace a autorky knihy Úvod do studia mezinárodních vztahů. Následně byl popsán vznik těchto společenství, klasifikace organizací dle určitých kritérií a poslední část první kapitoly byla věnována konkrétním světovým organizacím a jejich stručné charakteristice. Mezi zmíněné aliance bylo zařazeno OSN, EU, UNESCO, ILO, WTO, WHO, OECD a OBSE.

Druhá kapitola se již věnovala samotné Severoatlantické alianci, která sdružuje státy s cílem kolektivní obrany členských států, zachování demokracie a míru. Byl zde stručně popsán vznik a vývoj této organizace. Následně byl popis zaměřen na základní bezpečnostní úkoly Severoatlantické aliance, které jsou uvedeny v Příručce NATO. Dále se práce zaměřila na její strukturu, čímž se rozumí hlavní politické a rozhodovací orgány aliance a orgány, které stojí formálně mimo tuto organizaci. V poslední části druhé kapitoly bylo zmíněno financování Severoatlantické aliance, její přímé a nepřímé náklady, zásady společného financování a výdaje na obranu členských států, zde byla zmínka o hranici 2 % z HDP, o které by měly státy usilovat a dávat minimálně tuto část HDP na obranu.

Ve třetí kapitole byl dán prostor členským státům aliance. V úvodu kapitoly byly v tabulce č. 7 zobrazeny státy dle aktuálního počtu obyvatel, kde první místo má samozřejmě USA, které má přes 331 mil. obyvatel a poslední tedy devětatřicáté místo patří Islandu, které má necelých 350 tis. obyvatel. Další tabulkou v této kapitole byla tabulka č. 8 s rozlohou těchto zemí, kde první příčku obsadila Kanada s rozlohou necelých 10 mil. km². Nejmenším státem dle rozlohy je Lucembursko, které se rozkládá na 2 600 km². Poslední tabulka v této kapitole znázornila státy dle jejich celkové hodnoty

statků a služeb neboli HDP. Podle tohoto kritéria obsadilo první pozici USA s bezmála 19 500 mil. USD. Hodnota necelých 4,8 mil. USD patří poslední Černé Hoře.

Následně byly v této kapitole krátce charakterizovány členské státy, byl zmíněn jejich oficiální název, hlavní město, poloha daného státu, jeho sousední státy. Dále byly zmíněny i konkrétní mezinárodní organizace, kterých je stát členem, připomenut byl i rok vstupu do Severoatlantické aliance, kolik procent HDP činí příspěvky členského státu do společného financování a jako poslední jsou zaznamenány i vojenské či nevojenské mise, kterých se stát v rámci této aliance účastní.

Čtvrtá kapitola byla zaměřená na konkrétní hodnoty vojenských výdajů jednotlivých členských států Severoatlantické aliance od roku 1993 do roku 2017. V této kapitole není zařazen Island z důvodu chybějících dat. Data byla získána z databáze Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). Také byly v této kapitole zodpovězeny výzkumné otázky, které byly zadané v úvodu této práce.

V první části byly zobrazeny vojenské výdaje států na obyvatele v jednotkách USD. Vojenské výdaje sledovaných států mají spíše rostoucí charakter s občasnými výkyvy. Státem s nejvyššími výdaji na obyvatele je USA, to je také odpověď na první výzkumnou otázku. Dalšími státy s vyššími výdaji jsou státy Norsko, Francie a Spojené království. Za celé pětadvacetileté sledované období má nejmenší výdaje Albánie, u které vojenské výdaje stoupaly do roku 2008. V tomto roce činily 85,5 USD, následující roky výdaje této země pomalu klesají. V důsledku finanční krize, která nastala v roce 2009, došlo u členských států k poklesu hodnot výdajů, ale do konce sledovaného období, což je rok 2017, začaly vojenské výdaje většiny členských států opět stoupat.

V druhé části byla vyobrazena data, která ukazují vojenské výdaje jednotlivých členských států jako procento HDP. Nejvyšší procento HDP v letech 1993 – 1999 měl stát Chorvatsko, v těchto letech byly hodnoty této země v rozpětí 4,4 – 11,1 %, druhá výzkumná otázka se týkala právě státu s nejvyšším procentem HDP. Vysoké hodnoty této země byly zapříčiněny válkou v bývalé Jugoslávii, která probíhala v letech 1991 – 2001. V průběhu dalších let mely vysoké procento některé další státy, např.: Turecko a USA. V této části bylo možné zjistit, které státy plní hranici 2 % HDP. V průběhu pětadvacetiletého období nesplnily hranici 2 % tyto státy: Belgie, Kanada, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo a Slovinsko. Ostatní státy minimálně v jednom roce ze sledovaného období tuto hranici splnily.

Třetí výzkumná otázka se týkala ČR, konkrétně jaké částky vynakládala na vojenské výdaje ČR v průběhu sledovaného období. Tato otázka byla zodpovězena v závěru čtvrté kapitoly, kde byly graficky zobrazeny státy ČR, Polsko a Slovensko, díky kterým byla zodpovězena i poslední výzkumná otázka. Hodnoty ČR byly v rozpětí 78,7 – 280 USD na obyvatele. V porovnání se zmíněnými sousedními státy má ČR nejvyšší vojenské výdaje v prvních dvou sledovaných letech, poté v letech 1997 – 2011, následně má nejvyšší výdaje Polsko. Slovenská republika oproti tomu měla nejvyšší výdaje na obyvatele pouze v letech 1995 a 1996.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] *ALBÁNIE: Geografické informace o Albánii* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <https://www.adventura.cz/zeme/albanie/?fbclid=IwAR0PIWPNZ3ta dbEFkLLYUkyFqHVZ7VW6n-X12UMmXFmqPV4J0G2C9FLasf8>
- [2] *ALBÁNIE - ZÁKLADNÍ INFORMACE* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <http://albanie.svetadily.cz/info/>
- [3] *ARMÁDA STÁTŮ NATO: Belgie, Česká republika, Dánsko* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <http://www.armadapm.estranky.cz>
- [4] BALABÁN, Miloš a Libor STEJSKAL. 2010. *Kapitoly o bezpečnosti*. 2., změn. a dopl. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1863-0.
- [5] BUZAN, Barry, Ole WAEVER a Jaap de WILDE. 2005. *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií, Současná teorie mezinárodních vztahů. ISBN 80-903-3336-2.
- [6] *CO JE NATO?: Členské země* [online]. © 2019 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: https://www.nato.int/nato-welcome/index_cz.html
- [7] *CO JE NATO: Podrobněji o cílech a poslání* [online]. ©2019 [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/cojenato.htm
- [8] *ČERNÁ HORA: Základní informace* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <https://cerna-hora.rovnou.cz/informace.htm>
- [9] *EVROPSKÁ UNIE: Slovinsko* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/slovenia_cs?fbclid=IwAR20xbSBjEYSX64yICzkoj-aeGLvHQ3Cpr2W_0ZN5d8AsE--E2-9mRY2akM
- [10] *EVROPSKÁ UNIE: Spojení království, Základní informace o EU* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/index_cs
- [11] *FINANCOVÁNÍ NATO: Přímé financování NATO* [online]. ©2019 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: ://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_67655.htm?
- [12] *FRANCIE: Ekonomická charakteristika země* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.cundr.cz/francie/ekonomicka-charakteristika/>

- [13] *CHORVATSKO: Základní informace* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <https://www.chorvatsko.cz/obec/stat.html#hlav>
- [14] *CELÝ SVĚT: Chorvatsko* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.celysvet.cz/chorvatsko-statistika-info-stat-zeme-zemepis-cestovani>
- [15] *IDNES: NATO a národní rozpočty* [online]. ©2018 [cit. 2019-01-24]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/nato/vydaje-obrana-nato-hdp-cesko-armada-trump-aliance-summit.A180711_060431_zpr_nato_inc
- [16] *INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION: About the ILO* [online]. © 1996-2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <https://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>
- [17] *ITÁLIE: Informace o státu* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-09]. Dostupné z: <http://www.cundr.cz/italie/>
- [18] *KANADA: Historie* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9127/sekce/kanada/>
- [19] *LUCEMBURSKO: Podrobné informace* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-09]. Dostupné z: <https://www.geops.cz/zajezdy/informace-podrobne/lucembursko-zakladni-informace/>
- [20] *MAĎARSKO: Informace o státu* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-09]. Dostupné z: <http://www.cundr.cz/maarsko/>
- [21] *MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE: Španělsko* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://cs.www.celysvet.cz>
- [22] *MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE A OPERACE* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <https://www2.forsvaret.dk/VIDEN-OM/UDLAND/Pages/Operationer2.aspx>
- [23] *MOČR: NATO* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-03]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/nato/nato-8493/>
- [24] *MVČR: Bezpečnostní politika státu, Bezpečnostní strategie, Česká republika a OBSE, Hrozba, Informace o struktuře a činnosti OSN, Riziko* [online]. © 2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz>

- [25] *NATO NA MAPĚ: Členové* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-03].
Dostupné z: <https://www.nato.int/nato-on-the-map/#lat=56.99119502717416&lon=25.369347974873566&zoom=2&lang=en&viewer=gmaps>
- [26] *NĚMECKO: Informace* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-09].
Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/eures/podminky/nemecko/>
- [27] NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION: Funding NATO. *NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION: Funding NATO* [online]. ©2019 [cit. 2019-1-1]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_67655.htm
- [28] *NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION: Summit meetings* [online]. ©2019 [cit. 2019-01-24]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/ic/natohq/topics_50115.htm#
- [29] *ORGANIZATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT: About the OECD* [online]. ©2018 [cit. 2018-11-21].
Dostupné z: <http://www.oecd.org/>
- [30] *O SLOVENSKU: obecně* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12].
Dostupné z: <https://slovake.eu/cs/intro/slovakia/general>
- [31] Parlamentní shromáždění NATO. *Parlamentní shromáždění NATO* [online]. ©2019 [cit. 2019-03-18].
Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/strukturanatoparlamentnishromazdeni.htm
- [32] PROCHÁZKA, Josef. *Vojenské rozhledy: Společné financování NATO jako nástroj posilující soudržnost a akceschopnost této mezinárodní organizace* [online]. 2012, **2012**(4) [cit. 2019-01-21]. ISSN 1210-3292.
Dostupné z: http://vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/cele_cisla/rozhledy_2012-4.pdf
- [33] ROMANCOV, Michael. 2011, *Mezinárodní organizace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, ISBN 978-80-7380-310-0.
- [34] *ŘECKO: Informace* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12].
Dostupné z: <https://www.poznejterecko.cz/informace/>

- [35] *ŘECKO: Základní charakteristika teritoria* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/recko.html>
- [36] SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE. 1999. *Příručka NATO*. Brussels: Office of Information and Press NATO. ISBN 92-845-0119-9.
- [37] SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE. 2001. *Příručka NATO*. Brussels: NATO Office of Information and Press. ISBN 92-845-0173-3.
- [38] *SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ: Historie* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9131/22607/clanek/spojene-staty/?fbclid=IwAR2eGy2c3dJPvBNdyI9GOW6m0Otx7RXKCx-oDjhTXuBE3FRBBwAwvQPb4Uw>
- [39] *SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ: Základní informace* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.amerika.cz/zakladni-informace>
- [40] *STÁTY PODLE ROZLOHY* [online]. ©2019 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://www.zemepis.com/rozloha.php>
- [41] STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE: Data for all countries 1949–2017 (excel spreadsheet) [online]. ©2019 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: <https://www.sipri.org/databases/milex>
- [42] *STRUKTURA A FINANCOVÁNÍ SEVEROATLANTICKÉ ALIANCE: Přehled hlavních orgánů a finančních zdrojů NATO* [online]. ©2019 [cit. 2019-01-16]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/struktura-nato-0g6-/na_zpravy.aspx?y=na_summit/strukturanato.htm
- [43] *SVĚTOVÁ BANKA: HDP* [online]. ©2019 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>
- [44] *SVĚTOVÉ POPULAČNÍ HODINY: Počet obyvatel států* [online]. ©2019 [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.census.gov/popclock/world>
- [45] *ŠPANĚLSKO: Informace* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://spanelskekravstvi.sweb.cz/>

- [46] *TOP 14 MAP A GRAFŮ, KTERÉ VYSVĚTLUJÍ NATO: Členské státy NATO* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-15].
Dostupné z: <http://geoawesomeness.com/top-14-maps-charts-explain-nato/>
- [47] *TURECKO: Stručné informace* [online]. ©2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.turecko.org/>
- [48] *UNESCO: About us* [online]. © 2018 [cit. 2018-11-21].
Dostupné z: <https://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco>
- [49] WAISOVÁ, Šárka. 2009. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-177-9.
- [50] WAISOVÁ, Šárka. 2008. *Mezinárodní organizace a režimy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-109-0.
- [51] *WORLD HEALTH ORGANIZATION: About us* [online]. © 2018 [cit. 2018-11-21].
Dostupné z: <http://www.who.int/>
- [52] *WORLD TRADE ORGANIZATION: About WTO* [online]. © 2018 [cit. 2018-11-21].
Dostupné z: <https://www.wto.org/>
- [53] ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA: Bulharsko, Estonsko, Francie, Island, Litva, Lotyšsko, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovinsko [online]. ©2019 [cit. 2019-02-07].
Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/>
- [54] ZEMAN, Petr, ed. 2002. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. ISBN 80-210-3037-2